№ 229 ՉՈՐԵՔՇԱԲԹԻ, 16 ՀՈԿՏԵՄԲԵՐԻ

1912
ՔԱՌԱՍՈՒՆՄԷԿԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ

ՄՇԱԿ

ՀԻՄՆԱԴԻՐ ԳՐԻԳՈՐ ԱՐԾՐՈՒՆԻ

ՉՈՐԵՔՇԱԲԹԻ, 16 ՀՈԿՏԵՄԲԵՐԻ № 229

Տարեկան գինը 10 րուբլի. կէս տարվանը և 7 ամսվանը 6 րուբլի.
Առանձին համարները ԱՄԷՆ ՏԵՂ 5 ԿՈՊ.

Թիֆլիսում գրվում են խմբագրատանը.

Մեր հասցէն՝ Тифлисъ, редакція „Мшакъ" Сергіевская ул., № 5.
Tiflis, Rédaction „Mschak"

Խմբագրատան տելեֆոն № 2—53.

Խմբագրութիւնը բաց է առաւօտեան 10—2 (բացի կիրակի և տօն օրերից).

Յայտարարութիւն ընդունվում է ամէն լեզվով

Յայտարարութիւնների համար վճարում են ի բաքանչիւր տողատեղին 20 կոպէկ.

Տպարանի տելեֆոն № 67.

ՄՇԱԿ
ՔԱՌԱՍՈՒՆՄԷԿԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ
Հասցէն՝ ТИФЛИСЪ, Редакція „МШАКЪ".
TIFLIS, Rédaktion du journal „MSHAK".

ՀՈԿՏԵՄԲԵՐԻ 1-ԻՑ ՄԻՆՉԵՒ ՏԱՐՎԱՑ ՎԵՐՋԸ 3 ՌՈՒԲԼԻ։

Հոկտեմբ. 1-ից մինչև նոյեմբ. 1-ը 85 կ.։ Հասցէն փոխելու համար պէտք է ուղարկել նաև հին հասցէն եւ 40 կ. նամականիշ. ՀԻՆ ՀԱՍՑԷՆ եւ 40 կ. չուղարկողների խնդիրները՝ հասցէն փոխելու վերաբերմամբ՝ ԿԸ ՄՆԱՆ ԱՆՀԵՏԵՒԱՆՔ։

Յայտարարութիւնների համար պէտք վճարել I երեսի վրա իւրաքանչիւր տողատեղին (պետիտ)—20 կ., IV երեսի վրա—10 կոպ.։

Կովկասից դուրս գտնվող անձերի և հիմնարկութիւնների յայտարարութիւնները բացառապէս ընդունվում են՝ Մոսկվայում—Центральная Контора Объявленій Торгов. Дома Л. и Э. Метцль и К°, Мясницкая, д. Сытова, և նրա բաժանմունքներում—Պետերբուրգում՝ Морская, 11, Վարշավայում՝ Маршальковская, 130, Վիլնոյում՝ Большая, 8, Պարիզում՝ 8 Площадь Биржи.

ԱՊԱՌԻԿ ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ԿԱՄ ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆ ՉԷ ԸՆԴՈՒՆՎՈՒՄ

«ՄՇԱԿԻ» խմբագրութիւնը վշտով յայտնում է, որ ներկայ հոկտեմբերի 12 ին, երիկամունքների բորբոքումից Մոսկվայում վախճանվել է իր աշխատակից

ԷՄՄԱՆՈՒԻԷԼ ՔԱՀԱՆԱՅ
ՆԱՋԱՐԵԱՆՑԸ

Հեռագրաթելերի փչացած լինելու պատճառով՝ այդ ցաւալի տեղեկութիւնը խմբագրութիւնը ստացաւ երեկ, ցերեկվա ժամը 12-ին։

ԹԻՖԼԻՍԻ ԴՐԱՄԱՏԻԿԱԿԱՆ ԹԱՏՐՈՆ

◆ «ԱՐՏԻՍՏԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ» ◆ ԴԻՐԵԿՑԻԱ Պ. Օ. ԶԱՐԷՉՆԻԻ ◆

Այսօր, չորեքշաբթի, հոկտեմբերի 16-ին 1912 թ. կը ներկայացվի առաջին անգամ նոր պիէս՝ ԽՈՏԵՆԴԱՆՏՍՆԵՐԻ ԿՆԱՆՔԻՑ, Մոսկվայի Կորշի թատրոնի ռեպերտուարից.—

„ПЕСКИ СЫПУЧІЕ" Պիէս 4 գործ., Սերգէյ Գարինի։ Սկիզբը երեկ. ժամը 8-ին։

առ. 772. 1—1

Բեռլինի համալսարանի
ԲԺՇԿԱՊԵՏ
Գ. Գ. ՄԵՀՐԱԲԵԱՆՑ

Ներքին հիւանդութիւններ՝ առանձնապէս կրծքի, ԹՈՔԱԽՏԻ և սրտի։ Բժշկութիւն նաև տուբերկուլինով, ՐԱՖԻԻ պլէպարատներով և էլեկտրականութեամբ։
Ընդունելութիւնը ամէն օր, ՆՈՐ ԲՆԱԿԱՐԱՆՈՒՄ, առաւօտեան ժամը 9—12-ը և երեկոյեան ժամը 5—7-ը։
Սօլօլակ, Բէհբութեան փող. № 23 (անկիւն Գանովսկայա): Հեռախօս 7—92.
(ա.օ.) առ. 699. 100—22

ԲԺԻՇԿ
Ա. Յ. ԳՐԻԳՈՐԵԱՆ

փոխադրվեց «Փետրվարի 19-ի փողոցը» (նախկին Պեսկովսկայա) № 30.
Վիրաբուժական հիւանդութիւններ ՐԵՆՏԳԵՆՈԳՐԱՖԻԱ՝ բժշկումն նորագոյն ձևով սեռաւորական գործարանների (սուր և քրոնիկական սուսանակի), միզամփոփայի քարերի՝ առանց վիրահատութեան (փշրելով), սեռական գործարանների անկարողութեան (импотенція) և այլն, սիֆիլիսի 606 և 914-ով։
Թոքախտի բժշկումն վիրաբուժական միջոցով (արհեստական օդալանջաձգաղանթ—искусств. пневмотораксъ) Forlanini, Brauer եւ այլոց ձեւով։
Ընդունելութեան ժամերը՝ առ. ժ. 12—1-ը, եր. 5—7-ը։
(ա.օ.) առ. 761. 100—5

ԲԺԻՇԿ
Յ. Մելիք-Նուբարեան

Ներքին և երեխաների հիւանդութիւնների, առանձնապէս թոքերի։
Թոքախտի բժշկութիւնը տուբերկուլիններով և պնևմատորակսով։
Ընդունելութիւնը ՆՈՐ ԲՆԱԿԱՐԱՆՈՒՄ
Ամէն օր (առաւօտեան 12—1 ժ.
(երեկոյեան 5—7 ժ.
Սօլօլակ, Ռուբչինսկայա 10 (Լերմոնտովսկ. դէպ։ատան դիմացը)։
(և. հ. կ.) առ. 746. 100—8

ԲԺԻՇԿ
Ե. Ի. ՄԻՆԱՍԵԱՆՑ

Ներքին, երեխայոց և ստամոքսա աղիքային հիւանդութիւններ։
Պրոֆ. Mathien-ի մասնագիտական կլինիկայից—Պարիզում։
Ընդունելութիւնը (առաւ. ժ. 9—11-ը։
(երեկ. ժ. 5—7-ը։
Միխայլովսկի պր. 86, տելէֆ. № 576.
(և.հ.կ.) առ. 179. 100—44

ԲԱԼԿԱՆԵԱՆ ՊԱՏԵՐԱԶՄԸ

ՊԱՏԵՐԱԶՄԻ ԴԱՇՏՈՒՄ

(Պետերբուրգի Հեռ. Գործ.)
13 և 14 նոյեմբերի

Սոֆիա.—Քըրկ-Քիլիսէն վերցնելուց յետոյ բուլղարները ձեռք ձգեցին մեծ քանակութեամբ ռազմամթերք։ Մէխոմիայի անձնատուր լինելուց յետոյ բուլղարները գրաւեցին երկու թնդանօթ.

Բոլոր գծերի վրա տեղի է ունենում կատաղի կռիւ։ Ամենուրեք թիւրքերը յետ են մղված իրանց դիրքերից։ Տամրաշ շրջանը վերջնականապէս կտրված է թիւրքական երկրից։ Ադրիանուպոլսի առաջ բուլղարները հասան թիւրքական խառնիճաղանճ զօրքի։ Թիւրքերը սարսափահար փախան, թողնելով սպանված 100 և տալով գերի 160 հոգու։ Բուլղարների կորուստները աննշան են։ Հիւսիս-արևելեան կողմում գրաւված է Ադրիանուպոլսի էլին ամրոցը։ Թիւրքերը կատաղի կռւից յետոյ փախան բերդը, թողնելով կռւի դաշտում մեծ թւով սպանվածներ և վիրաւորներ։ Մի թիւրքական գունդ փորձեց շրջել բուլղարների թիկունքի կողմից, բայց գլխովին սրի քաշվեց։ Բուլղարները գրաւելով Սև ծովի ափերին Վասիլիկօն, շարժվեցին դէպի Բիզէ։ Մալօգըրնօվօ քաղաքը ընկաւ բուլղարների ձեռքը։ Գերիները պատմում են, որ թիւրքերը կազմալուծված են, ստանում են վատ կերակուր, շարունակ հրդեհում են գիւղեր Սարումի ափերում։

Դրութիւնը Ադրիանուպոլսի առաջ նախկինն է։ Եարօշի մօտերը թիւրքերը կորցրին 300 սպանված և 500 գերի, թողին 3 արագաձիգ թնդանօթ, 12 սայլ ռազմամթերքներով։ Կիրջալում բուլղարները ձեռք ձգեցին մի միլիօն փամփուշտ, 40 արկղ ռազմամթերք, 18,000 կիլօ ալիւր, 60,000 կիլօ հացահատիկ, 30,000 կիլօ գարի։ Մեստի բարձունքներում բուլղարները դրութեան տէրերն են։ Մէխօմիի շրջանում ոչնչացված է թիւրքական հետևակ մի գունդ։ Մէխօմին շրջապատած մի ամբողջ բատալիօն, բաշիբօզուկների հետ միասին, հոկտ. 11-ին քաղաքը կամովին յանձնեց։ Օէլսչէվօն բուլղարների ձեռքումն է։

—

Նօվայա Զագօրա.—Հոկտեմ. 10-ին դէպի Սարում նահանջելով թիւրքերը հրդեհեցին եօթ գիւղ։

—

Ստարայա Զագօրա.—Քըրկ-Քիլիսէն վերցնելով, բուլղարները ազատ ճանապարհ բաց արին դէպի Ցարգրադ։ Ադրիանուպոլսում թիւրքաց զօրքի մի մասը պաշարված է, միւս մասը, որ պաշտպանում էր Լօզէնգրադը, անկարգ փախաւ Բունարհիսար։

—

Լոնդոն (Ճեպընթաց).—Րէյտէրի գործակալութեանը հեռագրում են Սոֆիայից, որ բուլղարները Քըրկ-Քիլիսէի մօտ գերի են վերցրել 50,000 թիւրքի և երկու փաշայի։ Ցիշեալ թիւը հաստատում է Րէյտէրի գործակալութիւնը, սակայն ուրիշ աղբիւրներից դեռ չէ ճշգվում։

—

Բելգրադ.—Վուչիրնը վերցրին սերբերը։ Գիլեանէն անձնատուր եղաւ սերբ կամաւորներին։ Կումանօվօյում ձեռք ձգվեցին 10 գնդակացիրներ, 18 թնդանօթ, 19 արկղ ռազմամթերք։ Մուրադի և Լազար թագաւորի գերեզմանների մօտ դրվեցին պատուաւոր պահակախմբեր։

—

Բելգրադ.—Նովի Բազարը իր շրջակայքով մտնվեց Նօվօ-Բազարի սանջակը, որի կառավարիչ նշանակվեց նախկին մինիստր Իօվանօվիչը։

—

Վրանիա.—Ֆերիզօվիչին սերբերը վերցրին։

Բելգրադ.—Երրորդ զօրաբանակը շտապով դիմում է Ուսկիւբի վրա և, եթէ լուրջ դիմադրութեան չը հանդիպէ, վաղը կը մօտենայ Ուսկիւբին։

—

Բելգրադ.—Համաձայն պաշտօնական տեղեկութիւնների, առաջաւոր գնդերը արդէն Ուսկիւբի առաջ են։ Թիւրք իշխանութիւնները և բնակիչները շտապով հեռանում են քաղաքից։ Կումանօվօյից հեռանալիս թիւրքերը մորթեցին ամբողջ քրիստոնեայ ընտանիքներ։

Երէկ բերին 1000 վիրաւորի, դեռ բերելու են նորից 700 հոգու։

Ուսկիւբը վերցվեց։

—

Պետերբուրգ.—Յունաց նաւատորմը գրաւեց Լէմնօսը։ Չէզոք նաւերին թոյլատրված է դուրս գալ նաւահանգստից 24 ժամում։

—

Կ. Պօլիս.—Լուրերի համաձայն Եանինայի մօտերը կռիւ է սկսվել։

Յունաց ռազմի նաւատորմը երևաց Սալոնիկի ծոցում։

(Ճեպընթաց)։ Պաշտօնապէս հաղորդվում է, որ թիւրքաց արևելեան զօրաբանակը տակտիկական նկատումներով յետ է նահանջում։

—

Կ. Պօլիս.—Պաշտօնապէս հաղորդվում է, որ արևմտեան զօրաբանակը Կումանօվօյի մօտերը ընդհարվեց սերբերի հետ, որոնք գահաժառանգի հրամանատարութեամբ էին։ Կատաղի կռւից յետոյ սերբերը լիակատար պարտութիւն կրեցին և դիմեցին դէպի հիւսիս-արևելք։ Թիւրքաց զօրքերը հետապնդում են նրանց։

—

Կ. Պօլիս.—Ամէն օր գալիս են գնացքները վիրաւորներով։ Երէկ բերին 400 վիրաւորների։

Այդըն-Զմիւռնիա երկաթուղու տունէլի մէջ անյայտ պատճառից զինուորական գնացքը երկու մասի բաժանվեց։ Ջարդվեցին 18 վագօն, վիրաւորվեցին 300 զինւոր։

Չը նայած մահմեդական տօնին, մինիստրների խորհուրդը խորհրդակցում է ուժեղ կազմով Հիլմի-փաշայի և Ֆերիդ-փաշայի մասնակցութեամբ պատերազմի առիթով։

—

Ստարայա Զագօրա.—Բուլղարական Կարմիր Խաչը հրաւիրում է ցանկացող ռուս բժիշկների և ուսանող բժիշկների բուլղարական ծառայութեան ամսական 350 ֆրանկ ռոճիկով բժիշկներին և 300 ֆրանկ՝ ուսանողներին։

—

Սոֆիա.—Թիւրքական «Համիդիէ» ականանաւը երևաց Վառնայի առաջ և կէսօրին անյայտացաւ։

—

Սէրաէվօ.—Լրագիրները հաղորդում են, որ շատ թիւրք օֆիցերներ փախել են սերբերի ձեռքից Բօսնիա, ուր զինուորական իշխանութիւնները նրանց զինաթափ են արել։

—

Ստարայա Զագօրա.—Զէնքի կանչված 1912 թւին ծառայութեան կոչված երիտասարդները։

—

14 հոկտեմբերի

Աթէնք.—Կոչան դիմող հեծելազօրը գրաւեց Տօրօսը, որ թողել էին թիւրք զօրքերը։

Հրովարտակ հրատարակվեց կրետական վարչական կոմիտէտի արձակման մասին։

Յոյները գրաւեցին Ֆիլիպպիադան, Լուրօն, Էլեվտերօկօրին և Պանտանասի մօտ գտնվող կամուրջը։ Երեկ. ժամը 7-ին Սարէլից եկան թիւրքերը։ Յետ նահանջելով նրանք թողին մեծ քանակութեամբ ռազմամթերք։

Զօրքին հրամայված է պաշտպանել բնակիչների ապահովութիւնը առանց կրօնի խտրութեան։

Գէորգ թագաւորը երէկ եկաւ Լարիսա։

Յունաց զօրքերը գրաւեցին Կոչանը։ Վէնիզէլօսի երկու որդին, որոնք կռւում էին զօրքերի շարքում, վիրաւորվեցին։

—

Ցետինէ.—Չեռնօգորցիք Նօվօ-Բազարի սանջակում Սէնիցայի մօտերը հանդիպեցին սերբերի հետ։

Սկուտարը այսօր թիւրքերը ռմբակոծեցին։

Թագաւորը մեկնեց կառի դաշտը բալկանեան պետութիւնների դեսպանների, գեներալ Ադամացկովիչի և Աւստրիայի ու Իտալիայի զինուորական գործակալների հետ։

Տարաբօշը թիւրքերից ռմբակոծվում է։

—

Բելգրադ.—Գալիս են սանիտարական խմբեր։

Գահաժառանգը զօրքի գլուխն անցած գրաւեց Ուսկիւբը։ Այստեղ աննկարագրելի ցնծութիւն է։ Քաղաքի փողոցները զարդարված են դրօշակներով։

Ջէքի-փաշայի զօրքերն անկարգ նահանջում են դէպի Վելէս։

Պաշտօնապէս հաղորդվում է, որ չորրորդ զօրաբանակի գնդերը միացել են գեներալ Վուկօտիչի չեռնօգորցիների զօրամասի հետ։

Ուսկիւբը վերցնելու առիթով համակրական ցոյցեր եղան ռուսաց և դաշնակիցների դեսպանատների առաջ։

—

Կ. Պօլիս.—Բ. Դուռն շրջաններում հաւատացնում են, թէ թիւրքաց զօրքերը յետ են քշել բուլղարներին Քըրկ-Քիլիսէից։

Պալատում խորհրդակցութիւն է մինիստրների, ուլէմների, Հիլմի-փաշայի, բարձրաստիճան պալատականների մասնակցութեամբ։

Պաշտօնապէս հաղորդվում է, որ թիւրք զօրքերը հերոսական գրոհից յետոյ ջարդել են յոյներին Գրիբօվի մօտերը։

Կոնտրաբանդ են յայտարարված զէնքը, ռազմամթերքը, վառօդը, քիմիական նիւթերը, արճիճը, կապը, զինւորի զգեստը, կօշիկը, թամբը, պայտը, վրանները, սայլերը, օդապարիկները, աէրօպլանները և ձիերը։

Օսմանեան գործակալութիւնը տեղեկացնում է, որ թիւրքաց զօրքերը գտնվում են Քըրկ-Քիլիսէից դէպի հարաւ-արևելք։

Պալատում հոկտ. 13-ի արտակարգ խորհրդակցութեան ժամանակ որոշվեց ամէն միջոցներով պաշտպանել զինուորական պրեստիժը։

Ադրիանուպոլսից և Քըրկ-Քիլիսէից եկան 2500 կին, ծերունի և երեխայ։

Աւստրո-Ունգարիան համաձայնութիւն տուեց նշանակելու Հիլմի-փաշային թիւրքաց դեսպան Վիեննայում։

—

Սոֆիա.—Բուլղարական գործակալութիւնը հերքում է թիւրքերի այն տեղեկութիւնները, թէ բուլղարները հրդեհել են թիւրքաց հողի վրա մահմեդականների գիւղերը և գազանութիւններ են գործ դրել ազգաբնակութեան վրա։ Հրդեհներն ու գազանութիւնները կատարել են թիւրքերը նահանջման ժամանակ։ Բուլղարների պարտութեան և թիւրքերի յաղթութեան մասին թիւրքաց տեղեկութիւնները մտացածին են։

Բերին 300 թիւրք գերիների։

Թագաւորը հեռագրով գովեց Քըրկ-Քիլիսէն վերցնող զօրքերի և օֆիցերների քաջութիւնը։

Կահիրէ.—Եկան Նիազ-բէյը և Էնվէր բէյը։

—

Ֆիլիպպօպօլ.—Լօզէնգրադի առման ժամանակ բուլղարները ձեռք ձգեցին 39,000 գերիների, որոնց մէջն են պրինց Աբդիւլ-Խալիլը և Մահմուդ-Մուխթար փաշան։ Վերցված է նաև մեծ քանակութեամբ թնդանօթ, հրացան, ռազմամթերք։ Բուլղարների կորուստները չափազանց խոշոր են։

—

Վրանիա.—Կումանօվօյի տակ կռիւը սկսվեց առաւօտեան։ Թիւրքերը սերբերի գրոհից դիմեցին փախուստի դէպի Ուսկիւբ, թողնելով մի քանի թնդանօթ և շատ մթերք։

Այստեղ բժիշկներ են անհրաժեշտ։

ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ՀԱՍԱՐԱԿԱԿԱՆ ԿԱՐԾԻՔԸ

(Պետերբուրգի Հեռ. Գործ.)
13 և 14 հոկտեմբերի

Լոնդոն.—Ի նկատի ունենալով պատահած վճռական ճակատամարտերը, մեծ պետութիւնները մտքերի փոխանակութիւն են կատարում և, լուրերի համաձայն, եկել են համաձայնութեան՝ խափանել Եւրոպայում բարդութիւններ առաջ գալու հնարաւորութիւնը բալկանեան պատերազմի պատճառով. Րէյտէրը հաղորդում է, որ դաշնակիցները ամբողջ աշխարհից պահանջելու են ձայն չը տալ Թիւրքիային Մակեդոնիայում. բալկանեան համաձայնութիւնը ժամանակաւոր միջոց է, որ հետամուտ է Բալկանները պաշտպանելու բալկանեան պետութիւնների համար. Բալկանեան դաշնակցութիւնը արդիւնքն է գերմանական նուաճման։ Եթէ մեծ պետութիւնները անկարող եղան դրդել Թիւրքիային կատարել Բեռլինի դաշնագրի սոսկ մի յօդուածը, ապա ուրեմն անհամեմատ դժուար է հարկադրել բոլոր բալկանեան պետութիւններին հրաժարվել արիւնի ու դրամի խոշոր զոհաբերութիւններով ձեռք բերածից։

—

Աթէնք.—Մեծ պետութիւնների միջամտութեան հնարաւորութեան առիթով Վէնիզէլօսը ասաց մամուլի ներկայացուցիչներին. «Եթէ մեծ պետութիւնները իրանց առաջարկութիւնները ներկայացնեն բալկանեան պետութիւնների քննութեան և եթէ դրանք համակերպվեն դաշնակցութեան սրբազան նպատակին, այն դէպքում մենք կընդունենք այդ առաջարկութիւնները»։

—

Սոֆիա.—Պաշտօնական «Միրը» յայտնում է, որ եւրոպական միջամտութեան համար բալկանեան պատերազմում այժմ, երբ բալկանեան պետութիւնները իրանք են յանձն առել պաշտպանելու իրանց շահերը, հիմք չը կայ։

—

Պարիզ.—Հասարակական կարծիքը դաշնակից բալկանեան պետութիւնների յաղթութիւնը ընդունում են դրութիւնը արմատապէս փոփոխող Բալկաններում։ Սակայն լրագիրները կարծում են, որ դեռ վաղաժամ է խօսել Թիւրքիայի լիակատար պարտութեան մասին և ակնարկում են, որ status-quo-ի փոփոխութիւնը կարող է առաջ բերել եւրոպական բարդութիւններ։

—

Վիեննա.—Լրագիրները կարծում են, որ բալկանեան դաշնակից պետութիւնների նորանոր յաղթութիւնից յետոյ բալկանեան status quo-ի մասին խօսք այլ ևս լինել չէ կարող։

—

Վիեննա.—Դաշնակից պետութիւնների յաղթութեան առիթով մամուլը ընդգծում է դաշնակիցների զինուորական արժանապատւութիւնը և Թիւրքիայի զինուորական հզօրութեան լիակատար անկումը։

ՀԱՄԱԿՐՈՒԹԻՒՆ ԴԷՊԻ ԿՌՈՒՈՂՆԵՐԸ

(Պետերբուրգի Հեռ. Գործ.)
13 և 14 հոկտեմբերի

Պետերբուրգ.—Կարմիր Խաչի ընկերութեան արտակարգ ընդհանուր ժողովը թոյլատրեց գլխաւոր վարչու-

թեանը վերցնել պահեստի դրամագլխից մի միլիոն ռուբլի բալկանեան զօրքի հիւանդ և վիրաւոր զօրականներին օգնելու համար։

—

Օդեսսա.—Բօլգար պահեստիները շարունակ դիմում են հայրենիք։

Յունաց հիւպատոսարանը ստացաւ 25,000 ր. նուէր։

—

Բէլգրադ.—Եկաւ Կիեվից սանիտարական մի խումբ 50 մահճակալներով։

—

Ալէքսանդրիա.—Մինչև երէկ մեկնել են 6500 յոյն պահեստիներ։

Սոֆիա.—Եկաւ աւստրիական սանիտարական մի խումբ պրոֆ. Կլէմօնի առաջնորդութեամբ։

—

Կահիրէ.—Խըդիվի ընտանիքը 77,000 ր. նուիրեց Եգիպտոսի Կարմիր Կիսալուսնին։

—

Բուդապեշտ.—Արեւմտեան Ունգարիայում իշխանութիւնները բռնել են Գերմանիայից Բօլգարիա ուղարկվող 3 վագօն վառօդ։ Շիլինում բռնվել են մի քանի վագօններ։

—

Կօպէնհագէն.—Դանիական կառավարութիւնը յայտարարեց իր չէզոքութեան մասին։

ՎԵՐՋԻՆ ՏԵՂԵԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

—

(Պետերբուրգի Հեռ. Գործ.)

12 հոկտեմբերի

Բերլին.—«Ֆոսիշէ-Ցայտը» իտալական աղբիւրներից հաղորդում է, որ Բերխտոլդի և Սան-Ջուլիանոյի միջև կայացել է համաձայնութիւն միակերպ գործելակերպ ունենալու ընդհանուր շահերը Ալբանիայում և նրան մերձակայ շրջաններում պաշտպանելու համար Թիւրքիայի զինուորական հզօրութեան անկման դէպքում։

—

Վիէննա.—Կայսրը $^3/_4$ ժամով ունկնդրութեան ընդունեց Բերխտոլդին, որ զեկուցեց Իտալիա կատարած ճանապարհորդութեան մասին։

—

Հռոմ.—Սլաւոն զէնքի յաղթութիւնները կենդանի արձագանք են գտնում քաղաքական և պարլամենտական շրջաններում։

—

Նանտ.—Ի պատիւ Պուանկարէի տրված խնճոյքում Պուանկարէն իր ճառի մէջ յիշեց, որ ֆրանսիական կառավարութիւնը ամէն ջանք գործ է դնում բալկանեան պատերազմը չէզոքացնելու համար. հետևանքում այժմ մտքերի փոխանակութիւն է կատարվում մեծ պետութիւնների միջև, սակայն այդ բանակցութիւնները չեն փոխի ֆրանսիական քաղաքականութեան հիմնական հռանքները, որոնք յենվում են Ռուսաստանի դաշնակցութեան և Անգլիայի բարեկամութեան վրա։ Ընդհանուր խաղաղութիւնը պահպանելու համար անհրաժեշտ է, ունենալով մեծագոյն համբերութիւն, խնայել ժողովրդի բովանդակ եռանդը, ժողովրդի, որ պատերազմ չէ կամենում, բայց չէ վախենում նրանից։

—

Հռոմ.—Սան Ջուլիանօն դիւանապետի հետ հոկտ. 20-ին մեկնում է Բերլին՝ պատասխան-այց գործելու Կիդերլէն-Վեխտէրին։

ԳԱՀԱԺԱՌԱՆԳ ԱՐՔԱՅԱԶՆԻ ՏԿԱՐՈՒԹԻՒՆԸ

—

(Պետերբուրգի Հեռ. Գործ.)

13 և 14 հոկտեմբերի

Պետերբուրգ.—Պաշտօնական։ Բիւլլետէն Գահաժառանգի առողջութեան դրութեան մասին հոկտ. 13-ից երեկ. ժամը 7-ին. «Օրը Նորին Մեծութիւն Գահաժառանգ Արքայորդին անցրեց այնպէս լաւ, ինչպէս երէկ։ Տաքութիւնը ցերեկով 38,2, երեկ. 38,1, զարկերակը 128»։ Ստորագրեցին պալատական բժիշկներ Րաուխֆուս, պրոֆ. Ֆէդորով, Բոտկին և Օստրօգորսկի։

—

Պետերբուրգ.—Պաշտօնական։ Բիւլլետէն Գահաժառանգի առողջութեան մասին հոկտ. 14 ից երեկ. ժամը 7-ին. «Նորին Կայսերական Մեծութիւն Գահաժառանգ Արքայազնը օրը լաւ անցրեց։ Ընդհանուր դրութիւնը լաւանում է։ Տաքութիւնը ցեր. 37,8, երեկ. 37,9, զարկերակը 120»։ Ստորագրեցին պալատական բժիշկներ Րաուխֆուս, Բոտկին և Օստրօգորսկի։

—

Բէլգրադ.—Կատարվեց մաղթանք պաշտօնական անձանց ներկայութեամբ Գահաժառանգի առողջութեան համար։

ՊԱՐՍԿԱՍՏԱՆԻ ՇՈՒՐՋԸ

—

(Պետերբուրգի Հեռ. Գործ.)

14 հոկտեմբերի

Թաւրիզ.—Նորից վաճառականները և հոգևորականութիւնը ժողովներ են գումարում և պնդում են Մահմէդ-Ալիի վերադառնալու վրա։ Ուղարկվեցին հեռագիրներ նրան վերադարձնելու խնդիրքով։

Ղարադաղում, ռուս զօրքերի մեկնելուց յետոյ, կողոպուտները վերսկսվեցին խաների մասնակցութեամբ։

Թէհրան.—Սալար-ուդ-Դովլէն Շէհրիստանէկից դիմեց դէպի հիւսիս և մտադիր է անցնել Մազանդարան։ Նա ունի 420 զինված մարդ։ Հնարաւոր է, որ նրան միանայ կառավարութիւնից դժգոհ Սիփէհդարի որդի Էմիր-Ասադը և Խօջէվանի հեծելազօրը։

—

Լօնդօն.—Գրէյը պարսկական գործերի մասին ասաց. «Թէև մենք հնարաւորութիւն ունենք, նկատի առած մեր առևտրական շահերը, մեր ձեռքը վերցնել կարգուկանոնի վերականգնումը Պարսկաստանի հարաւում, սակայն այդ կարող է լինել մի բժշկութիւն, որ ընդունակ է առաջ բերել ևս աւելի լուրջ հետևանքներ, քան առևտրի քայքայումը։ Միակ բանը, որ մենք կարող ենք, այդ օգնելն է պարսիկ կառավարութեանը իր ընդգծած միջոցները գործադրելու»։

ԿԻԼԻԿԵԱՆ ԽԱԲՐԻԿՆԵՐ

—

✦ Առաջնորդ Շահէ վարդապետը Պոլսոյ մէջ իր դիմումները կը շարունակէ ազգ. պատրիարքարանի միջոցաւ կառավարութեան քով, որպէսզի դէպքերէն ետք առևտրականաց եղած 100,000 ոսկիի փոխատուութեան գանձումը յետաձգուի և միանգամայն տուրին աւերեալ եկեղեցեաց և վարժարանաց յատկացուած պետական նպաստները։

Շահէ վարդապետը կը պահանջէ նաև, որ Հասան-Բէյլիի եկեղեցին նորէն պետական դրամով շինուի իր քանդուած տեղւոյն վրայ, տրուած ըլլալով որ անոր ռազմական դիրքէն խնդիրը Ջէմալ բէյին երևակայութեան մէկ ճիւաղ ցնորքէն էր լոկ։

Կը պահանջէ նաև, ոչ նուազ իրաւունքով, որ իրեն կամ, որ նոյնն է, ազգին յանձնուին Ադանայի օսմանեան որբանոցին վարչութիւնը և այդ նպատակաւ շինուած հոյակապ որբանոցի շէնքը, որ նոյնպէս Ջէմալ բէյ ծրագրած և հաստատած էր որբերուն օսմանցիական հարազատ կրթութիւն մը տալու նախանձախնդրութեամբ։

Շահէ վարդապետը պիտի պահանջէ անշուշտ, որ վճարուի նաև որբանոցաց յատկացուած 10,000 ոսկին, որուն խոստումը կայ, իրականութիւնը չկայ, մինչ անդին ազգային որբանոցները կատարեալ ճգնաժամ մը կանցունեն նիւթական ծանր անձկութեան մը երեսէն։

Շահէ վարդապետ դիմած է նաև ֆրանսական դեսպանին՝ խնդրելով իր միջնորդութիւնը, որպէս զի ապահովագրական ընկերութիւնք վճարեն Ադանայի դէպքին այրած տուներուն արժէքը։

✦ Վեհ. կաթողիկոսը, որ այժմ Սիս, իր աթոռը, կը գտնուի, մտադիր է աշնան Ադանա և Մերսին այցելել, ուրկէ մինչև Սելեֆքէ պիտի երթայ։

Ինչպէս յայտնի է, անցեալ տարի մտադրուած էր միւռօնօրհնութիւն ընել Սիս, և որ ապա պատերազմին պատճառաւ յետաձգուեցաւ։ Եթէ մինչև աշուն խաղաղութիւն կնքուի և երկրին վիճակը համեմատական անդորրութիւն մը գտնէ, վեհափառը մտադիր է միւռօնօրհնութիւնը կատարել, որովհետև միւռօնը հատած է։ Ապա թէ ոչ, Նորին սուրբ օծութիւնը մտադրած է Էջմիածնի Ընդհանրական Սրբազնագոյն Հայրապետէն խնդրել միւռօնը, մինչև որ ինքը պատեհութիւն ունենայ օրհնելու։

Վեհափառի այս մտադրութիւնը անգամ մըն ալ—հարիւրաւոր նման ապացոյցներէ ետք այլ ևս աւելորդ—ցոյց կուտայ իր լայնախոհ վերաբերումը դէպի յարաբերական խնդիրը և իր մտածութիւնը հանդէպ Էջմիածնի, երբ անդին, կարծէք, երդում ըրած ըլլան մինչև իսկ անտեղի և անիմաստ պառակտումներու ի գին, երևակայական իրաւունքներէ նշանախեց մը վրայ չը տալու նախանձայուզութեամբ իրաւախոհութեան ամէն դուռները գոցելու։

Ինչու և որուն դէմ։ Այն, որ Էջմիածինը անտեսել կուզէ, իրեն պէս և չափ հայ և Հայաստանեայց Եկեղեցւոյն չէ պատկանիր։

✦ Այս շրջանէն սկսեալ Այնթապի մէջ բացուեցաւ Վարդանեան և Եկեղեցասիրաց ընկերութիւններու նախաձեռնութեամբ բարձրագոյն վարժարան մը։ Ուսուցիչներէն մէկ քանին Ամերիկայի համալսարաններէ ելածներ են։

Ցայտագիրը, որ ունիմ աչքիս առաջ, բաւական մեծ խոստումներ ունի, ուրեմն կը մնայ սպասել տարին մը գինք դատելու կամ քննադատելու համար։

Այնթապ իր բնակչութեան չափով քիչ եկեղեցի, բայց շատ դպրոց ունեցող հայաքաղաքն է Կիլիկիոյ մէջ։ Շատ՝ կըսենք, որովհետև առանց դրկանքի կարելի էր նուազեցնել թիւը այդ վարժարաններէն մէկ քանիին, միացնելով անոնց ուժերը և ջանքը դպրոցաց բարեկարգման և աղէկ մատակարարութեան տեսակէտով։

Երկու ընդդիմամարտ ուժեր կան, Աղինեան և Վարդանեան, աստառուած իւրաքանչիւրը նաև մէկ-մէկ քաղաքական կուսակցութեամբ, փոխանակ դպրոցնուն ուժ տալու, զիրար չէզոքացնելու և զիրար տկարացնելու տուած են ինքզինքնին։

Այնու ամենայնիւ աչքի առաջ ունենալով պրոֆ. Պէզճեաններու մոլեռանդ շունչին ներքև Այնթապի բողոքական հաստատութեանց, վարժարաններու և կօլէժին հակառակ կրթութիւնը, որ կը պէտ կանչնի մինչև իսկ ամենամոլի կաթոլիկ վարդապետութիւնը, մենք ուրախ ենք, որ այնթապցի մերայինք իւրովսանն ճիգ մը կընեն կրթական ձեռբազատութեան և անկախ վարժարանական ուղղութեան մը հիմքը կը դնեն հոն, ուր եթէ կարենան յարատևութիւն ունենալ, ինչպէս և մեթոդ ու կարգապահութիւն, վարժարանը միայն վարժարան պահելու համար, օգտակար գործ մը կատարած պիտի ըլլան։

✦ Ամսոյս մէջ կը հաւաքուին Միացեալի վարչութեամբ և Հ. Բ. Ընդհ. Միութեան նպաստով բացուած Դէօրթ-Եօլի կիլիկեան որբանոց-վարժարանի 100 որբ աշակերտները։

Փութով լրացուելու վրայ են՝ այսպէս նորահաստատ շինութեան մը կից անհրաժեշտ շատ մը պակասները։

Աւելի շուտ չձեռնարկուեցաւ որբերու հաւաքումին՝ Դէօրթ-Եօլի մէջ ճարակած քոլերային պատճառաւ, որ վերջերս նորէն սաստկանալ սկսաւ։

Ալ, ինչպէս կերևի, այս հիւանդութիւնը միայն ցաւ մը եղաւ Կիլիկիոյ համար։ Իրաւ է, թէ սաստիկ և մեծատարած չէ, սակայն վերջանալու և անհետանալու երևոյթ ալ չունի։

Մի-Նա

ԱՆԴՈՒՆԴԻՑ ԱՆԴՈՒՆԴ

—

Թերսին, 19 սեպտ.

«Շնորհիւ վեհ. սուլթանի, խաղաղութիւնն ու հանգստութիւնը կատարեալ է և կարգապահութիւնը իր տեղը»։

Այո, շնորհիւ օսմանեան կառավարութեան ներկայումս Վասպուրականի ժողովուրդը անհաբեկված՝ իր գաղթն սկսել է դէպ Ատլանտեան ովկիանոս, դէպ Ամերիկա, անդունդից անդունդ գլորվելու համար։

1895—96 թ. հանրային կոտորածների նախօրեակին էր, երբ Թիւրք թերթերում կարդում էինք յիշեալ տողերը և քմծիծաղով իրար երեսի նայում... Վայ անիրաւ կառավարութիւն, վայ. ընդհանուր երկիրը սրի ու կրակի տակ էր մաշվում, բայց ինքը դեռ լիրբ ու կեղծաւոր հրատարակութիւններից ձեռք չէր կամենում վերցնել։ Եւ լուրջ մտածող թիւրքերն անգամ պախարակում էին այդ սիստեմը։ Այժմ էլ հեռագիրները, պաշտօնական թղթերը օրը օրին հասնելով կենտրոն, Կ. Պոլիս, երկրի ներքին վիճակը ցաւալի կերպով տեղեկագրում են, և տակաւին օսմանեան կառավարութիւնը պատահական երևոյթների պատասում զեկուցված այդ բռնութիւնները և փարիսեցիական տոնով յայտարարում է հայոց պատրիարքին՝ իթթիհաթականների և իթթիլաֆականների միջև եղած պայքարի արդիւնք համարելով ժամանակակից խլրտումները։

Հայ ազգը, հայոց պատրիարքարանը հազար ու բիւր անգամ են լսել խոստումներ և այդ խոստումների տակ իսկ տարել են անակնկալների մի շարք թշուառութիւններ, սակայն ի զուր։

Հողային հարցը մի պատրուակ է։ Քիւրդերը չեն, որ հետաքրքրվում են այդ հարցով և անհրաժեշտ պահանջ են դրել, այլ ինքը պաշտօնական կառավարութիւնն է, որ ապագայ մահմեդական գաղթականներին պատրաստի հող և տուն ու տեղ է պատրաստում։

Մենք լաւ ենք ճանաչում քիւրդերին։ Այդ թոյլ, ապիկար ու ծոյլ տարրը գառնասար գայլի նման է, պարապ ժամանակ է որոնում, երբ ոչխարն առանց հովիւի և պահպանողի է. հակառակ դէպքում նա վախկոտ է որպէս աղուէս։ Փորձերը ցոյց են տուել, որ 20 քիւրդի դէմ կանգնող 5 հայն՝ աւելի յաղթող է գտնվել, զինաթափել և այլն։

Մեր առաջին յօդուածում («Մշակ» № 207) մատնանշել էինք կարիքը՝ համայնական ոյժով կանգնելու վտանգի առաջ։ Նոյնը կրկնում ենք այժմ։ Համայնական, ժողովրդական կազմակերպութիւն է պէտք։

Թիւրքահայերին տիրապետող, իշխող տարրը ֆանատիկ, մոլեռանդ մի զանգուած է։ Մօնղոլը, թաթարը, սելջուկը, քիւրդը և դրանց վրա աւելացած չէրքէզը միահամուռ մի զանգուածի տարրերն են, մասնիկներն են։ Դրանցից ամէն մէկը, ինչպէս և բոլորը միասին՝ միահամուռ՝ անընդունակ են կուլտուրայի, քաղաքակրթութեան. հպատակ օտար տարրը, ռայան նրանց առաջ ոչ մի նշանակութիւն չունի. նա սոսկ է և պիտի մնայ։ Այս է նրանց աշխարհահայեացքը, և պաշտօնական կառավարութեան բարենորոգումների մասին արած խոստումները սապօնի դատարկ փամփուշտներ են։ Ուստի պէտք է դիմումներ անել մեծ պետութիւններին, ի մասնաւորի՝ սահմանակից տէրութիւններին՝ հովանաւորելու մեր թիւրքահայ եղբայրներին և թոյլ չը տալու կրկնութիւնը 1895—96 թ. հանրային կոտորածների։

Խաբուսիկ են այն խոստումները, որ Վանի և Բիթլիսի նորընտիր վալիները շռայլել են դեռ Կ. Պոլսում եղած ժամանակ։ Վալիները չեն, որ պիտի զսպեն քիւրդ ու թիւրք խուժանին, ֆանատիկ շէյխին ու բէկերին, այլ վերին հրամանը։ Այդ հրամանը շատ անգամ եղել է երկդիմի, անգործադրելի կամ առօրեայ։ Եւ ահա ես վախենում եմ, որ մենք կրկին ստիպված լինենք կարդալու սովորական «խաղաղութիւնը կատարեալ է» դարձուածքը, բայց հրի ու սրի մատնված ժողովուրդն էլի նոյն յուսահատական վտանգի առաջ՝ գլուխը կորցրած՝ սկսի իր գաղթը։

Վերջերս Թիւրքահայաստանից պանդխտողները նոյն յուսահատական վիճակն են պատմում. կոտորածի ուրուական, ահ ու սարսափ՝ պատել է նրանց. սէյիդները, Միր Մհէնները և նրանց նմանները շարունակում են իրանց գործը. այս անգամ էլ ժողովրդի գաղթն սկսել է դէպի Ատլանտեանի ափերը, դէպի Ամերիկա։

Գ. Շէրենց

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՀԱՄԱԶԳԱՅԻՆ ՄԵԾ ՏՕՆԸ ՕՇԱԿԱՆՈՒՄ ԵՒ ԷՋՄԻԱԾՆՈՒՄ

—

(Սեփ. հեռագիր)

Էջմիածին, 15 հոկտեմբերի

Հայ տպագրութեան 400 ամեակի և հայ տառերի գիւտի 1500-ամեակի տօնակատարութիւնը կրում էր հանդիսաւոր բնոյթ։

Ամենայն Հայոց Կաթողիկոս Գէորգ V-ը, միաբանները և պատգամաւորները շաբաթ օրը, հոկտեմբերի 13-ին, գնացին Օշական, ուր և գտնվում է ս. Մեսրոպի գերեզմանը։

Հանդիսաւոր պատարագից յետոյ 3000-ից աւելի ժողովրդի ներկայութեամբ բացօթեայ կատարվեց տօնահանդէսը։

Կաթողիկոս Գէորգ V բացված համարելով համազգային մեծ տօնի յոբելեանը՝ բացատրեց Մեսրոպի գիւտի ունեցած ազդեցութիւնը հայերի կուլտուրական զարգացման վրա։

Ճառեր խօսեցին Կանայեան, Ալ. Քալանթար, Թօրոսեան։

Օշականցիների կողմից հանդիսականները հիւրասիրվեցին նախաճաշով։ Կենացներ առաջարկվեցին Հ. Առաքելեանի, Ե. Շահազիզի, Կարապետ եպիսկոպոսի, Մաքսուտեան վարդապետի, Ստ. Մալխասեանցի, Մանդակունի քահանայի և Այվազեան արքեպիսկոպոսի կողմից։

Կիրակի, հոկտեմբերի 14-ին, Էջմիածնում կատարվեց հանդիսաւոր հոգեհանգիստ գրի և տպագրութեան հանգուցեալ վաստակաւորների յիշատակին։ Իսկ այդ օրը երեկոյեան Գէորգեան ճեմարանում տեղի ունեցաւ գրական երեկոյթ Կաթողիկոսի ներկայութեամբ։ Երեկոյթից յետոյ տրվեց ընթրիք։

Ստացված են բազմաթիւ շնորհաւորական հեռագիրներ զանազան քաղաքներից և հիմնարկութիւններից։

Դպրոցական ֆոնդի օգտին Էջմիածինը նուիրաբերել է 15,000 րուբլի։

Աղաղաղեան

ԷՋՄԻԱԾՆԻ ՏՕՆԱԿԱՏԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ 1500-ԱՄԵԱՑ ԵՒ 400-ԱՄԵԱՑ ՄԵԾ ՅՈԲԵԼԵԱՆԻ

—

Վաղարշապատ, 12 հոկտեմբերի

Այսօր երեկոյեան Նորին Վեհափառութիւնը հանդիսաւոր թափորով իջաւ Մայր Տաճար։ Նախ ազդարարը և երրորդ կոչված զանգը հրաւիրեցին միաբանութեանը եկեղեցի։ Միաբանութիւնը գլուխ ունենալով Սուքիաս արքեպիսկոպոսին, շուրջառ առած՝ խաչով, խաչվառով ու կերոններով գնաց ընդառաջ Վեհին՝ եկեղեցի առաջնորդելու։ Ճեմարանի աշակերտները վեհարանի դարպասից մինչև զանգակատունը երկկարգ պատնէշ էին կանգնել, որի միջով անցաւ Վեհը։ Վեհի ամպովանին կրում էին չորս քահանաներ, իսկ խնկարկում էին երկու վարդապետներ. ամպհովանու առաջից տանում էին կաթողիկոսական քօղը ճեմարանի երկու աշակերտներ։ «Հրաշափառ» շարականի և զանգակների հնչիւնի տակ Վեհափառը իջաւ տաճար և իջման սեղանի առաջ լուսարարապետ Ղևոնդ եպիսկոպոսի հետ ասացին որոշ աղօթքներ։

Ժամերգութիւնից յետոյ շուրջառով Վեհին բոլոր միաբանութիւնը առաջնորդեց վեհարան։

Ինչպէս իմացանք, ամսիս 16-ին, երեքշաբթի օրը, լինելու է եպիսկոպոսական ձեռնադրութիւն։ Ձեռնադրվելու է Թիւրքիայից եկած Բալուի առաջնորդ Եղնիկ ծ. վ. Կալպակեանը և Ռուսաստանից՝ Մայր Աթոռի հիւրընկալ Սիոն վ. Տէր-Մանուէլեանը։

Այս երեք օր է ինչ Էջմիածին են եկել դպրոցական միջակային ծրագիր կազմելու համար՝ Յովսէփ Խունունց—Ներսիսեան դպ. հոգաբարձութեան կողմից, Իսահակ Ցարուբինեան—Ներսիսեան դպ. կողմից, Ստ. Մալխասեանց—Յովնանեան դպ. կողմից, բժ. Եարամիշեանց—Շուշու թեմ. դպ. կողմից, Արշ. Չիլինգարեան և Զուբեան—Երևանի թեմ. դպ. կողմից, Երևանի թեմ. դպ. հոգաբարձութեան կողմից- Գր. Տէր-Խաչատրեան, Ե. Շահազիզեան—Նոր-Նախիջևանի թեմ. դպ. կողմից։ Ժողովները լինում են օրը երկու անգամ, առաւօտեան և երեկոյեան, ճեմարանական նոր շէնքի մէջ։ Ինչպէս իմացանք, հազիւ վերջացնեն ամսիս 17-ին, այն էլ ոչ լրիւ։ Այդ տեսակ մի լուրջ խնդիր ի հարկէ չէր կարելի մի քանի օրում վերջացնել, այլ պէտք է ամենաքիչը մէկ ամիս տևէր։ Արդեօք լաւ չէր լինի, որ օգոստոսի 10—15-ից սկսէին և վերջացնէին սեպտեմբերի 10—15-ը, որ ոչ դպրոցները կը տուժէին և ոչ էլ շտապ և թերի կը կատարվէր. լաւ է մի փոքր ուշ և լաւ ու հիմնովին վերջանար, քան թէ շուտ և կիսատ-պռատ։

Վաղը ամսիս 13-ին ս. Թարգմանիչների տօնի առիթով Նորին Վեհափառութիւնը հանդիսաւոր շքերթով կը լինի Օշականում ուղեկցութեամբ բոլոր միաբանութեան և պատգամաւորների։ Նախ կը կատարվի պատարագ ս. Մեսրոպի գերեզմանի վրա և ապա հայրապետական մաղթանք։

Պատարագից յետոյ կը լինեն պատգամաւորների բանախօսութիւններ, հեռագիրների և ուղերձների ընթերցումն ս. Մեսրոպի եկեղեցու բակում։ Հանդէսի մանրամասնութիւնը կը հաղորդեմ վաղը։

Վահան ք. Աղազարեան

ԷՄՄԱՆՈՒԷԼ ՔԱՀԱՆԱՅ ՆԱԶԱՐԵԱՆՑ

—

Հեռագիրը, թէև ուշ, գուժեց մի յարգելի անձի՝ Էմմանուէլ քահ. Նազարեանի մահը, որ տեղի է ունեցել Մոսկվայում, հոկտեմբերի 12-ին։

Հանգուցեալը ծանօթ անձնաւորութիւն է Թիֆլիսի հայ հասարակութեան։ Նա միաբան էր Ս. Կարապետ եկեղեցում և շնորհիւ իր խելացի քարոզների շատ շուտով գրաւեց իր ունկնդիրների սէրն ու համակրանքը։

Սակայն այդ ժամանակվայ հայ քահանայական դասը հանդիստ չը մնաց, երբ տեսաւ, որ հոգևորականի զգեստ հագած մի մարդ փաստերով մերկացնում է հայ հոգևորականութեան պակասութիւնները։ Սկսվեց հալածանք Նազարեանցի դէմ, որ չընկճվեց և շարունակեց իր քարոզները հրատարակել «Պարզ քարոզներ» խորագրով գրքոյկներով, որի մէջ նկատվում են հեղինակի առողջ գաղափարները։

Հանգուցեալը բացի իր «Պարզ քարոզներ» գրքերից յայտնի է և իր մանկավարժական գրուածքների ժողովածուներով, որոնցից շատ գործածական է «Ընտիր հատուածները»։

Տարիներ առաջ Մոսկվայի հայութիւնը պէտք ունեցաւ մի ինտելիգենտ քահանայի և բոլորի ուշադրութիւնը կենտրոնացաւ հանգուցեալի վրա։ Էմմանուէլ քահ. Նազարեանց հրաւիրվեց Մոսկվա հովվելու այնտեղի հայ հօտը։ Այդտեղ էլ նա ձեռք բերեց լայն ժողովրդականութիւն։

Հանգուցեալը Մոսկվայից պարբերաբար աշխատակցում էր «Մշակին»։

Մի կրթված հոգևորական և լաւ մարդ ևս պակասեց հայ եկեղեցականներից։

Յաջորդ անգամ կը տպենք կենսագրական տեղեկութիւններ հանգուցեալի մասին։

ՊԵՏԱԿԱՆ ԴՈՒՄԱՅԻ ԸՆՏՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԻ ՇՈՒՐՋԸ

—

Ինչպէս յայտնի է, հոկտ. 14-ին Թիֆլիսում նշանակված էին կրկնաքուէարկութիւններ Պետական Դումայի պատուիրակներ ընտրելու համար, ռուսական կուրիայից և ընդհանուր կուրիայից քաղաքի III ընտրողական բաժնում։

Երէկ, հոկտեմբերի 15-ին աւարտվեց ձայների հաշւելը. ռուսական կուրիայում ձայների ճնշող մեծամասնութեամբ յաղթանակ են տարել պրոգրեսիստները, որոնք ստացել են 1120, ազգայնականները՝ 424, հայրենասէրները՝ 287, Կաղարինցինները՝ 69 և դէկինները (չէզոքները) 29 քուէ։

Ընդհանուր կուրիայում, քաղաքի III ընտրող. բաժնում, որը կատարվում էր Մ.Ն. Աթաբէգեանի նախագահութեամբ, պրոգրեսիստները, որոնք պայքարում էին սօցիալ-դեմոկրատական թեկնածուների դէմ, անցան 50 ձայների աւելութեամբ։ Հակառակ նախկին 1179 ընտրողների, այս անգամ մասնակցեցին ընդամենը 763 հոգի, որոնցից աւօրէն ճանաչվեցին 8 քուէ. Միացեալ 755-ից ձայների մեծամասնութիւն ստացան պրոգրեսիստների թեկնածուներ—Յովսէփ Խունունց՝ 402 ձայն, Գ. Մ. Թումանեան՝ 399 և բժ. Գ. Ն. Ստեփանեան՝ 396 ձ., հակառակորդ կողմի թեկնածուներից՝ Գաբր. Կաֆիեան՝ 350 ձայն, Հասան Զադէ՝ 350 ձայն և Խ. Ս. Վարդանեան՝ 345 ձայն։ Այդպիսով ընտրված են համարվում առաջին երեքը։

Ի միջի այլոց ընտրողական քուէների մէջ թէ ընդհանուր (III բաժնում) և թէ ռուսական կուրիայում տրվել են հետևեալ մի-մի ծիծաղաշարժ բովանդակութեամբ թերթիկները։ III-րդ բաժնում ընտրողներից մէկը գրում է հետևեալը. առաջարկում եմ՝

1) Էքս-շահ Ալի-Մահմէդին—Արդաբիլի մօտ բանակատեղում։

2) Թիւրքիայի էքս-սուլթան Աբդուլ-Համիդին. հասցէն տեղեկանալ երիտասարդ-թիւրքերից։

3) Իմ շէֆ-խոհարար Մելիտօն Զօխօխելաձէին, որ շատ հիանալի պատրաստում է «վէրմիշէլ» ամէն տեսակ սօուսով։

Ռուսական կուրիայում մի ընտրողական թերթի վրա գրված է. «Առաջարկում եմ Ֆեօդոր Ֆեօդորովիչ Տիմօշկինին Պետական Դումայի համար իբրև ծառայ»։

—

Բագւում ընդհանուր կուրիայի կողմից Պետական Դումայի պատուիրակներ ընտրվեցին ձայների առաւելութեամբ առ. այժմ երկու հոգի՝ երդ.-հաւ. Պապաջանեան և Մ. Ասադուլաեւ։ Մնացած վեց պատուիրակի ընտրութիւնը կայանալու է լրացուցիչ կերպով մինչև նոյեմ. 20-ը, երբ և տեղի կունենայ պատգամաւորի ընտրութիւնը։

ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՄ ԳԱԼՖԱՅԵԱՆԻ ՕԳՏԻՆ

Դեռ այս տարվայ սկզբին մենք առաջինը կոչ արինք հայ հասարակութեան օգնել իր հիւանդ արտիստ Գալֆայեանին։ Կոչը գտաւ արձագանք և հիւանդ արտիստը կարող եղաւ ժողովված համեստ գումարով մեկնել Թիֆլիսից իր առողջութիւնը վերականգնելու համար։

Այժմ նա դարձել Թիֆլիսումն է, բայց հիւանդութիւնը, որ արմատացել է նրա մէջ աննպաստ ապրուստի շնորհիւ, կարօտ է հերթական բժշկութեան։

Բացի հայ մամուլից ներկայումս ռուս մամուլը եւ մի շարք յօդուածներ տպեց Գալֆայեանի դրութեան մասին և հանգանակութիւն բացեց նրա օգտին։ Միևնոյն ժամուն ընդհանրապէս դատապարտեց հայ դրամատիկ ընկերութեան վարչութեան գիտաւորեալ լռութիւն պահպանելը և ոչնչով իր հիւանդ գործչին չօգնելը։

Սակայն հիւանդ արտիստի ընկերներից Ամօ-Խարազեանը՝ առաջինը դրդված իր ընկերական բարոյական պարտականութեան զգացմունքից, այսօր վրայ աղնուականութեան Թատրոնում կազմակերպում է մի ներկայացում ի նպաստ Գալֆայեանի։

Ողջունելով ընկերական այդ քայլը, մենք մեր կողմից վերջին անգամ յորդորում ենք բոլոր նրանց, ում սրտին թանգ է հայ հիւանդ արտիստին նպաստելու պատրաստակամութիւնը և ազգային արժանապատւութիւնը, օտարների կշտամբանքների դիմաց, գնալ այսօր Թատրոն և աջակցել ներկայացման արդիւնքի կատարեալ աջողութեան։ Մանաւանդ որ ինքը Գալֆայեան հանդէս է գալու Համլէտի մենախօսութեան մէջ։

Ե.

ՏԵՂԵԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ ԳԱՒԱՌԻՑ

Հայկական կեանքը Թեմիր-Խան-Շուրայում

Թեմիր-Խան-Շուրա, 6 նոյեմբերի

Քաղաքս չունենալով երկաթուղային հաղորդակցութիւն՝ գտնվում է մի տեսակ մեկուսացած դրութեան մէջ։

Եւ հէնց այդ մեկուսացած դրութիւնն է պատճառը, աշխարհագրական դիրքի այդ աննպաստ պայմաններն են գլխաւոր արգելաւիթը հանդիսանում՝ քաղաքի բարգաւաճման, նրա տնտեսական առաջխաղացման գործին. և մի ժամանակվայ—ինչպէս բնիկ տեղացիներն են պատմում—ծով և հաբուստ քաղաքը, ուր առևտուրը առաջին տեղն էր բռնում և դրա հետ միասին հասարակական եռուն ու զուարթ կեանք ունէր, այսօր բոլորովին փոխվել է և ստացել մի մեռած քաղաքի կերպարանք, առևտրականները փոխադրվել են ուրիշ աւելի հարուստ և կեանքի պայմանների կողմից բարենպաստ քաղաքներ, թողնելով իրանց եռև այնպիսիներին, որոնք կարողութիւն չունեն տեղից շարժվելու. առևտրականների պէս և արհեստաւորները և առհասարակ բոլոր դասակարգերի պատկանող մարդիկ։

Սակայն տեղական հայկական փոքրիկ գաղութի կեանքի կենդանութիւնը, մանաւանդ Հիւսիսային Կովկասում՝ Դաղստանի այս խուլ կողմերում, մի եզակի երևոյթ է։

Մի խումբ երիտասարդներ, որոնց հետ միասին և տեղիս ծխ. քահանան, նախաձեռնել են ներկայ ուսումնարանական շէնքը աւելի ընդարձակել և այդտեղ մի միայուն բեմ կառուցանել, որտեղ պարբերաբար տրվելիք ներկայացումների և երեկոյթների արդիւնքից օգտվելու է ծխ. ուսումնարանը, որտեղ սովորում են գլխաւորապէս չքաւորների ուսումնատենչ երեխաները։ Այդ առիթով նախաձեռնող պարոնները արդէն հանգանակութիւն են բացել։

Aslan-Balasi

—

Նորութիւններ Սղնախից

Սղնախ, 9 նոյեմբերի

Սղնախի վրաց ինտելիգենցիան հիմնում է Սղնախում Վրաց մէջ Գրագիտութիւն Տարածող Ընկերութեան ճիւղ։ Թոյլտւութիւնը ստացված է։ Պէտք է ընտրվեն վարչութեան անդամներ։

Սղնախի գաւառը տալիս է 5 պատուիրակ Պետական Դումայի ընտրութիւններին մասնակցելու։ Պատուիրակներից մեկին ընտրում է քաղաքը, երկուսին՝ գիւղացիները և երկուսին մանր և խոշոր կալուածատէրերը։ Այդ 5 պատուիրակները կը գնան Թիֆլիս պատգամաւորի ընտրութիւններին մասնակցելու։ Գիւղական ընտրութիւնները վերջացան սեպտ. վերջերին. քաղաքում ընտրութիւնները կայացան նոյեմբերի 3-ին։

Անցեալները մի խմբակ գնում է դէպի Նօրագետի կողմերը Վերին Մաչխաանի գիւղից։ Հեռանալով գիւղից՝ խմբից մի քանի հոգի առաջ են ընկնում, յետ մնացածները «լինէյկով» հետևում են նրանց։ Կառքի մէջ ունենում են բաւական պաշար քէֆ անելու համար և մի քթոց խաղող։ Այստեղ լինում է մի ծերունի մարդ՝ մօտ 70 տարեկան։ Սա ասում է ընկերոջ. «Երբ որ նրանք հեռանան, արի այս խաղողը մենք ուտենք»։ Այս ասելով՝ ծերուկը կռանում է և քթոցից խաղող է հանում, բայց այս ժամանակ նրա ձեռքում բռնած հրացանը պայթում է և դիպչում է կողքին ու խելքին մեռնում։ Ուրախութիւնը փոխվում է սուգի։ Հանգուցեալը թողնում է երեք զաւակ, որոնցից երկուսը օրիորդ են։

Կախէթիայի երկաթուղու գլխաւոր կայարանը լինելու է Գուրջաանի գիւղը։ Այստեղից գիծը ճիւղաւորվում է երկուսի. մէկ գիծը գնում է Թէլաւ, միւսը Սղնախ։ Գիւղում բացված է պօստ-հեռագրատուն։ Այս գիւղի մօտ կայ մի լճակ «Ախտալա» անունով։ Լճակը հանքային է, նման մոխրաջրին։ Ամառն այստեղ գալիս են հիւանդներ լողանալու։ Շուրջը բաց է։ Երկաթուղի անցնելուց յետոյ՝ Ախտալայի նշանակութիւնը կը բարձրանայ։ Ժողովրդական աւանդութիւնը պատմում է, որ այդ տեղում սկզբում եղել է կալ։ Քահանան կիրակի օրը կալում կալսում է եղել ցորեն։ Այդ ժամանակ անցնում է այդ տեղով Քրիստոսը և տեսնելով այս՝ անիծում է քահանային։ Կալը դառնում է հանքային ջուր։

Գաւառում այգեկութը վերջանում է։ Գինին այս տարի համեմատած նախկին տարիների հետ՝ քիչ կը լինի, բայց յատկութեամբ լաւ։

N. N.

—

Սիրոյ զոհեր

Զաքաթալա, 9 նոյեմբերի

Քաղաքիցս մի վերստ հեռաւորութեան վրա գտնվող Ճար լեզգիաբնակ գիւղացի երկու երիտասարդ սիրահարվում են մի աղջկայ վրա, որոնցից ոչ մէկը չէ կամենում զիջել իր «սիրոյ հատորիկը» միւսին։ Երկար տատանումից յետոյ՝ մէկը միւսին ոչնչացնելու և իր «Նպատակին» հասնելու համար դաշոյնի վէրք է հասցնում միւսին, որը երկար ժամանակ հիւանդանոցում պառկելուց յետոյ վերջապէս առողջանում է, բայց աչ թեր չորանում է…

Երէկ, կէսօրին, տեղիս բազարում իրար հանդիպում են կրկին. առաջինը՝ կամենալով իր «Թշնամուն» իսպառ ոչնչացնել՝ կրկին դաշոյնի մի հարուած է հասցնում նրա մէջքին. վերջինը ձախ ձեռքով գրպանից հանում է ատրճանակը և նոյն ձեռքով տեղն ու տեղը սպանում իր ախոյեանին։

Նման դէպքեր տարին տասներկու ամիս տեղի են ունենում մեր շրջանում և այն՝ ռօմանտիկական հողի վրա։ Այնուհետև կոտորած է սկսվում մօտիկ հարազատների, բարեկամների, նոյնիսկ հեռաւոր բարեկամների միջև… տարիներ շարունակ։

Սօլդաթ

—

Պատժելու ձև

Հաղբատ, 7 նոյեմբերի

Դեռ անցեալ ուսումն. տարվայ սկզբին էր, երբ մենք նկատեցինք, որ տեղիս պետ. դպրոցի ուսուցչուհիներից մէկը դասից յետոյ միշտ մի քանի աշակերտների հետ է տուն վերադառնում։ Ուսուցչուհու տուն հասնելուց՝ աշակերտները մնում են պատշգամբում շարված, իսկ ուսուցչուհին ճաշի է նստում։ Մեզ շատ անգամ պատահել է տեսնել աշակերտներին ձմեռվայ ցուրտ ժամանակին կանգնած պատշգամբում դողդողալիս։ Այդպէս է պատժում ուսուցչուհին անբաւարար առաջադիմութիւն ցոյց տւող աշակերտներին։

Բայց այդ չէ բոլորը։ Պէտք է ասել, որ Հաղբատի պետ. դպրոցը գտնվում է գիւղի մի ծայրում, իսկ ուսուցչուհու տունը՝ միւս։ Ուսուցչուհու տանից գիւղով անցնելիս աշակերտներին ճանաչում են սրանց բարեկամները, ծանօթները, որոնք շտապում են այդ մասին իմաց տալ ծնողներին, որ իրանց երեխան առանց ճաշի է մնացել։ Սոված, պատժված ու մրսած երեխաները տուն են վերադառնում, իսկ այստեղ էլ ծնողներն են պատժում։

Դժբաղդաբար այս տարի էլ այդ ուսուցչուհին աշակերտներին փողոցով տանում է իր տան պատշգամբում (բացօդեայ) շարում։ Մենք կարծում ենք, որ այդ ձևի պատժելը հակամանկավարժական է, ուստի վերև յիշածի մասին պետ. դպրոցի աւագ ուսուցչի ուշադրութիւնն ենք հրաւիրում։

Մի երկու շաբաթից յետոյ Հաղբատում կատարեալ ձմեռ է լինելու, մինչ կրկին պիտի 8—11 տարեկան երեխաները ուսուցչուհու պատշգամբում դողդողան…

Հայկանուշ

—

Դպրոցի բռնամի

Վարդաշէն, 11 նոյեմբերի

Ամսիս 6-ին տեղիս հայոց ծխ. դպրոցում հետևեալ դէպքն է տեղի ունենում։ Դասի ժամանակ, երբ բակում ոչ ոք չէ լինում, չարամտի մէկը մտնում է բաց ուսուցչանոցը և փոխանակ սեղանի վրա դրված 40 րուբլին վերցնելու կամ երկու հարիւրից աւելի արժողութեամբ գրադարանից որևէ գիրք, քարտէզ, պատկեր վերցնելու, գողանում է մի ցուցակ, որի մէջ այս տարի ուանդւած դասերն էին գրվում, որը ոչ մի տեղ և ոչ մէկին պէտք չէր ամբողջ Վարդաշէնում…

Թէ ինչ նպատակով է գողացված, անհասկանալի է։ Եթէ այդ գողը սովորական գիւղացի կամ դպրոցական աշակերտ լինէր, անպայման աւելի արժէքաւոր և իրան անհրաժեշտ իր կը վերցնէր։

Բանիմաց մարդիկ այդ վարմունքը վերագրում են չարամիտ, անազնիւ, բայց խելացի մարդու, որ դպրոցին անհրաժեշտ ցուցակն անհետացնելով՝ կամենում է խանգարել կանոնաւոր ընթացող դպրոցական գործը և վարկաբեկել դասատու ուսուցիչներին։

Կ. Ցարութիւնեան

ԾՆՈՂԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎ ԲԱԳՈՒԻ ՀԱՅՈՑ ԿՈՒԼՏ. ՄԻՈՒԹԵԱՆ ՄԷՋ

Բագու, 9 նոյեմբերի

Բագւում ահա հինգ տարի է գոյութիւն ունի Բ. Հ. Կ. Միութիւնը, որը, շնորհիւ իր մի քանի անդամների եռանդուն ջանքերի, բաւական աչքի ընկնող դեր է կատարում տեղիս հայկական շրջանում։

Միութիւնը, բացի զանազան սեկցիաներից, ունի նաև դպրոցական-արհեստագիտական սեկցիա, ուր սովորողների ծնողները նոյեմ. 9-ին ժողովի էին հրաւիրել։

Միութեան գրասենեակում ժողովվել էին մօտ 60 երկսեռ ծնողներ, որոնք տխուր, սրտում և ախ ու վիշով նստած էին։

Ծնողների մէջ 95%-ը հացթուխ, լուսարար, Բ. Հ. Մարդ. Ընկերութիւնից նպաստ ստացող այրի կանայք և բանւոր, հասարակ արհեստաւոր մարդիկ էին։

Այդ դասակարգն է շրջապատել Կուլտ. Միութեան ուսումն.-արհեստանոց ճիւղը, ուր սովորող աշակերտուհիների թիւը ունեց 108 հոգի են։

Ժողովի նպատակը հետևեալն էր։

Վերջին ժամանակներս աշակերտուհիների մէջ գողութեան դէպքեր են տեղի ունեցել։

Ժողովը, ցերեկվայ ժամը 4-ին, Միութեան եռանդուն անդամուհի տիկ. Ս. Մ. Ազաժեանը բացեց երկար խրատական ճառով, ուղղված՝ ծնողներին։ Նա յայտնեց, որ աշակերտուհիների շրջանում գողացվել են մատանի, աշակերտուհիներից մէկի նախաճաշը, մի քանի կօպէկները և վերջին օրերս մի աշակերտուհու գլխաշորը (ժակետ)։

Տիկնոջ ճառից իմացանք, որ 108 աշակերտուհուց միայն 35-ն է 30-ական ր. թոշակ վճարում, իսկ մնացեալ 73 աշակերտուհիների մեծամասնութիւնը ձրի սովորելուց զատ՝ փոքրամասնութիւնը դեռ վարձ էլ է ստանում Միութիւնից։ Գանգատվեց, որ վճարող 35 աշակերտուհիներից դժուարութեամբ է ստացվում թոշակը։

Ապա ծնողներին առաջարկվեց միջոցների մասին առաջարկութիւններ անել գողութիւնների վերջ դնելու համար։ Ծնողներից շատերը զանազան միջոցներ առաջարկեցին և եկան այն եզրակացութեան, որ ծնողներից մի յանձնաժողով ընտրվի մասնաւոր ժողովներում խորհրդակցելու գողութիւնների իսկական պատճառը ուսումնասիրելու։

Ծնողներից և դրսից ընտրվեցին տ. տ. Բունիաթեան, Գրիգորեան, Սարգսեան, Խաչատրեան և պ. պ. Ս. Գարագաշ, Ա. Սաֆարեան և Սարգսեան։ Թէ որքան կաշկանդված ընտրված տիկիններին և պարոններին արմատախիլ անել դպրոցից այդ ախտը իրանց խրատներով, այդ ցոյց կը տայ ապագան, բայց ցաւալի է, որ մի հիմնարկութեան կրթական մատաղ սերունդի տաճարում ծնողական ժողովները այդպիսի անպատուաբեր երևոյթների համար են գումարվում։

Պէտք է խոստովանել, որ ինչպէս տ. Ս. Ազաժեանը, նոյնպէս և օր. Օ. Ն. Սաֆարեանը ոչ մի ջանք չեն խնայում գործ դնել դպրոցի առաջադիմութեան և բարեկարգման։

Ժողովը փակվեց երեկոյեան ժամը 8-ին։

Ս. Գարագաշ

ԳՈՂՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ ՂԱՐԱԲԱՂՈՒՄ

Շուշի, 8 նոյեմբերի

1905—1906 թ. հայ-թուրքական ընդհարումներից յետոյ դադարել էին գողութիւնները։ Երբեմն-երբեմն մասնակի գողացվում էր եզ, կով և ձի, սակայն ոստիկանութեան գործադրած խստագոյն միջոցները վախեցրեցին և դրան։ Վեց տարի է, ինչ Ղարաբաղում, ընդհանրապէս կարելի է ասել, գողութիւններ չը կան։ Ժողովուրդը այդ կողմից ապահով՝ իր անասունները և լծկանները ազատ բաց էր թողնում՝ արածելու և դրա մասին առանձին հոգս ու հոգացողութիւն չունէր։

Գիւղացու համար ի հարկէ ծանր պատուհաս է, երբ դաշտային ծանր աշխատանքից վերադարձած՝ իր մարմնին հանգստութիւն է տալիս, գողը գալիս է և նրա բակից կամ գոմից քշում-տանում է ընկեր լծկաններին, կամ կովը, կամ ձին և ոչխարը։ Սա անսարք միջոց է, ցաւ ու վիշտ պատճառող գործ, բայց ինչ անես, որ մարդիկ կան, որոնք այդ պրօֆեսիայից դուրս, աշխարհում, ուրիշ աշխատելու միջոց չը գիտեն։ Իսկ գիւղացու գողացված անասունները կամ լծկանները նորից փոխարինելու ահագին դժուարութիւններ կան։

Ցանկալի էր, որ գողութիւնը իսպառ արմատախիլ լինէր ժողովրդի միջից, բայց այդ չէ լինում, նախ որ ժողովուրդը իսպառ աղքատ է, գողութեան վտանգաւորութիւնը չէ նախատեսում, այլ նրա շահաւէտութիւնը, երկրորդ՝ գողութեան մասին գործադրված միջոցները խիստ թոյլ և հնացած բաներ են, ժողովրդի վարքի ու բարքի և բնաւորութեան անհամապատասխան կազմված։

Նախկին տարիներում, գաւառապետ Գանչիլիի կառավարութեան օրերով, Ղարաբաղը նման Եւրոպա էր դարձել։ Գողութիւնը երազ էր ժողովրդի համար, որովհետև հրամայված էր՝ գողացված անասունի հետքը որտեղ որ կանգ առաւ, այնտեղի ամբողջ հասարակութիւնը, անխտիր, առանց բացառութեան, պիտի վճարէ նրա կրկնակի գինը և գիւանական ծախս։ Եւ ոչ ոք երկիւղից չէր համարձակվում գողութիւն անելու։ Վերացրին այդ կարգը, մտցրին օրէնքը, իսկ օրէնքը պահանջում է, որ վկաներ կանգնեցնեն գողի երեսին, որից յետոյ կորուստը առնեն և տիրոջը տան։ Իսկ վկաներ գողութեան համար դժուար են գտնվում, ոչ ոք երկիւղից վկայ չի կանգնում։

Ներկայումս գողութիւնը սկիզբ է առել շատ զօրեղ թափով։ Մութը վրա հասաւ թէ չէ, ամեն կողմից վայնասուն է բարձրանում. մէկը բողոքում է՝ այծերս տարան, միւսը եզները, երրորդը կովերը և այլն։ Անցած երեկոյեան Խանածախի ձորակում կողոպտեցին մի բալուջեցի հայի և սրա կնոջը և ծանր վիրաւորեցին կնոջը։ Կասկածով ձերբակալված են մի քանի թուրքեր։ Գողութիւններ կատարվել են Ղայբալի, Կարկաժան, Ջամիլլու և Խանածախ գիւղերում։ Գողութեան այսպիսի անակնկալ կերպով սուր կերպարանք առնելը ժողովրդի մէջ մեկնվում է զանազան կերպով։

Պետ

ՓՈԽԱԴԱՐՁ ՎԱՐԿԻ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

Նոր-Բայազէտ, 3 նոյեմբերի

Տեղիս վաճառականների շրջանում միտք է յղացել հիմնել փոխադարձ վարկի ընկերութիւն մեր քաղաքում, որի կարևորութիւնը վաղուց է զգացվում մեր վաճառականների համար, որոնցից շատերը ի հարկէ օգտվում են Երևանի, Թիֆլիսի և այլ տեղերի բանկերից։

Անցեալ կիրակի արդէն երրորդ ժողովն էր, որ կայացաւ այդ առիթով, ուր ընկերութեան փայերը (բաժնեգին) հասան մօտ 30-ի։ Բաժնեգին էր որոշված 200 ր. իւրաքանչիւրը, որի 10%-ը իսկոյն վերցվեց և պահ տրվեց տեղիս դրամատէր Հ. Խաչատրեանին, պատուիրելով որ այդ գումարը, մինչև ընկերութեան կանոնադրութեան հաստատումը, ի պահեստ տայ մի որևէ դրամանոցում։ Բաժնեվճարի մնացեալ գումարը վճարվելու է ընկերութեան հաստատութեան միջոցին։

Նայած ժողովի տրամադրութեան և տեղի դրամական կարիքներին, սպասվում է մօտ 50 բաժնետէրեր 10,000 ր. դրամագլխով, որի հիման վրա միայն ընկերութեան կանոնադրութիւնը *) կարժանանայ հաստատութեան ֆինանսական մինիստրութեան կողմից, որին այս օրերս դիմելու են փոխադարձ վարկի ընկերութեան հիմնադիր անդամները, որոնց մէջ ակտիվ գործունէութիւն է ցոյց տալիս Հ. Խաչատրեան։

Ընկերութեան հիմնադիրները ի նկատի ունեն իրանց անդամների թիւը աւելացնել գաւառի վաճառականներով, որոնք գտնըվում են կենտրոնական գիւղերում, այն է՝ Ելենովկայում, Ներքին-Ախտայում, Բասարգէչարում և այլն, որոնք դեռ ևս տեղեկութիւն չունեն այդ մասին։

Այդ ընկերութեան նախաձեռնողն է, ինչպէս երևում է, Հ. Խաչատրեան, որը ամեն ջանք է գործ դնում այդ բանը գլուխ բերելու, ուստի ցանկալի է, որ հիմնադիր անդամները սրտով կպած լինէին գործին, քանի որ մեր քաղաքում դա միայն երկրորդ կուլտուրական ընկերութիւնն է՝ փոխատու խնայողական ընկերութեան կողքին, որը, սակայն, իր տեղն ունի, այն ինչ փոխադարձ վարկայինը իր տեղը, որ կարող է մեծ զարկ տալ մեր վաճառականական և առևտրա-արդիւնաբերական ձեռնարկութիւններին։

Անկասկած շնորհաւորել պէտք է այդ նոր ձեռնարկութիւնը մեր քաղաքի վաճառականների կողմից, որոնք դժբաղդաբար շատ յետ են մնացել առևտրա-արդիւնաբերութեան առաջադիմութիւնից ամեն քայլափոխում։ Եւ մենք լիայոյս ենք, որ բոլոր անդամագրվողները բարեյոյս կերպով կը վերաբերվեն այդ հիմնարկութեան, որի տուած օգուտները ոչ ոք չէ կարող ժխտել։

Գ. Սինանեան

*) Իբր ձևանմուշ վեր է առնված Երևանի փոխադարձ վարկի ընկերութեան կանոնադրութիւնը, որ հաստատված է 1901 թւին։ Գ. Ս.

ԴԱՏԱՍՏԱՆԱԿԱՆ ԴԱՀԼԻՃԻՑ

Գանձակի կալուածատէր Մելիք-Շահնազարեանի կինը՝ Հեղինէ Վարդանեանը, որ օրինաւոր կերպով բաժանված էր իր ամուսնուց, գանգատ է ներկայացնում նահանգական դատարանին և մեղադրում իր ամուսնալուծական գործում վկաներ հանդիսացած Քոչարեանին ու Օհանեանին՝ իբրև սուտ տեղից վկայութիւն տուողների, իսկ իր նախկին ամուսին Մելիք Շահնազարեանին՝ իբրև այդ բանում դրդապատճառ։

Նահանգական դատարանը մեղաւոր ճանաչելով երեքին էլ յիշեալ մեղադրական գործում, դատապարտում է Մելիք-Շահնազարեանին $3\frac{1}{2}$, իսկ Քոչարեանին և Օհանեանին 3 տարվայ կալանաւորութեան բանտում, զրկելով բոլոր իրաւունքներից։

Մեղադրվողները գործը փոխադրում են Թիֆլիսի դատաստանական պալատը, որը նոյեմբերի 8-ին մանրամասն քննութեան ենթարկելով՝ հաստատում է Գանձակի նահանգական դատարանի վճիռը։

Մելիք-Շահնազարեանը, որ մինչև այդ ազատ էր գրաւականով և միևնոյն ժամանակ երկրորդ անգամ ամուսնացել էր Մարիամ Գ. Բէհբութեանի հետ, դատաստանական պալատի որոշմամբ կալանաւորվեց և ուղարկվեց Մետեխի բանտը։

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

✦ Կովկասի փոխարքան Սպալայից ստացաւ հետևեալ Բարձրագոյն հեռագիրը. Ցանձնարարում եմ ձեզ, կոմս, հաղորդել Թիֆլիսի ըէալական դպրոցի շինութեան օծմանը ներկայ եղողներին Իմ շնորհակալութիւնը աղօթքների եւ արտայայտած հաւատարմութեան զգացմունքների համար։ Ցանկանում եմ բարգաւաճումն նոր կրթական հաստատութեանը յօգուտ երկրի։ ՆԻԿՈԼԱՅ

Այս ամենաողորմած հեռագիրը ստացվեց իբրև պատասխան այն հեռագրի, որ փոխարքան Թիֆլիսից ուղարկեց Թիֆլիսի ըէալական դպրոցի շինութեան օծման առիթով։

✦ Էջմիածնից վերադարձան համազգային տօնի առիթով Թիֆլիսից մեկնած պատգամաւորները։

✦ Վերադարձաւ Թիֆլիսի նահանգապետ Ջերնեավսկին։

✦ Վաղվանից «Կրուժոկի» շէնութեան մէջ (ամառային) կը բացվի կովկասեան Թռչնաբուծական ընկերութեան VII հերթական Թռչնապահութեան ցուցահանդէսը, որ հետաքրքրական է լինելու ի միջի այլոց այն տեսակէտից, որ ցոյց են տրվելու Թռչուններին կերակրելու նոր միջոցներ և արհեստականապէս ձուից ձագեր առաջ բերելու փորձեր։

✦ Թիֆլիսի դատաստանական պալատը այս օրերս արդարացրեց «Баку» և «Каспій» թերթերի խմբագիրներ Խր. Վէրմիշեանին և Ա. Վէյբերգին, որոնց դէմ դատ էր սկսել Աղա-Բալա Ղուլիևը՝ մեղադրելով երկուսին զրպարտութիւն տպելու մէջ։

✦ Հայոց Դրամատ. Ընկերութեան դերասանուհի օր. Ժասմին այս ամսի սկզբներին ճանապարհվել է Մոսկվա՝ մտնելու դրամատիկական կուրսերը։

✦ Թիֆլիս է եկել դատական մի գործի առիթով «Баку»-ի խմբագիր Խր. Վէրմիշեան։

✦ Այս շաբաթ օրը, նոյեմ. 20-ին, Թիֆլիսի հասարակական ակումբում Տ. Մարգարեանը կը կարդայ ըեֆերատ «Հոգեբանութեան և մանկավարժական հիմունքները» (Վիլեամ Ջեմսի ծննդեան 80-ամեակի առիթով)։

✦ Բագուի նաւթարդիւնաբերողների 31-րդ հերթական համագումարը կայանալու է այս տարվայ նոյեմբերի 30-ին։

✦ «Баку» թերթը իր նոյեմ. 13-ի համարում զետեղել է ս. Սահակ և ս. Մեսրոպ Թարգմանիչների պատկերները, նուիրելով տառերի գիւտի յոբելեանին առանձին յօդուածներ։

✦ Ներկայումս Պետերբուրգի շրջանի կարևորագոյն գործերի քննիչ Ալէքսանդրովը Լէժինի գործի առիթով հարցաքննում է մի քանի մարդկանց Գանձակ քաղաքում։

ԳԻՏՈՒԹ., ԳՐԱԿԱՆ., ԳԵՂԱՐ.

ԹԱՏՐՈՆ ԵՒ ԵՐԱԺՇՏՈՒԹԻՒՆ

Օպերա

Նոյեմբերի 11-ին Թիֆլիսում առաջին անգամ օպերային խումբը ներկայացրեց Չայկօվսկիի «Օրլէանի կոյսը» օպերան, որի նիւթը Շիլլէրի պատմական ողբերգութիւնն է։ Նոյն օպերան կրկնվեց շաբաթ, նոյեմբերի 13-ին, թատրոնը ծայրէ ի ծայր լի հասարակութեան ներկայութեամբ։

Տաղանդաւոր ռուս երաժշտագէտը երաժշտական մասը համակերպել է պիէսի բովանդակութեանը, ենթարկվելով արտասահմանեան երաժշտագէտների ազդեցութեանը։ Եւ տեղ-տեղ «Օրլէանի կոյսը» օպերայի մէջ կան հարուստ մելօդիաներ Մէյէրբէրեան ստիլով։ Ընդհանրապէս իբրև լուրջ երաժշտական գրուածք, «Օրլէանի կոյսը» օպերան իր պատուաւոր տեղն ունի գրաւած երաժշտական ըեպերտուարում։

Խաղի ամբողջ ծանրութիւնը ընկած է համանուն հերոսուհու վրա, որ ներկայ օպերային անդամներից բացառապէս Ալէշկօյին է պատկանում։ Սկզբից մինչև վերջ նա այն ուժեղ զսպանակն է, որի շուրջ պտտվում են մնացած գործող անձինք։ Հոգեկան մի շարք յոյզերի ու կռիւների մի բովանդակ աշխարհ է Օրլէանի կոյսի կեանքը այն մի քանի ժամերում, … սակայն իր բնական ձիրքի շնորհիւ միանգամայն տիպիկ, կենդանի և ազդու հանդէս եկաւ տ. Ալէշկօն, չը սպառելով իր ձայնի ուժգնութիւնն…

բոցված խաղի մէջ։ Ու չիրաւի բուռն ծափահարութիւնը հետեւեց նրա թողած տպաւորութեանը։

Մնացած դերակատարները — Կայդանով, Լիւբչենկօ, Մօզուլեվսկի, Եարօսլավսկի — իբրև փորձված և իւրաքանչիւրը իր տեղում շնորհալի երգիչներ աչքող անսամբլին նըպաստեցին օրկէստրի հետ միասին, որ այդ օրը ղեկավարում էր հին, փորձված դիրիժօր Զելօնին։

Կիրակի, հոկտ. 14-ին, ցերեկով տրվեց «Սէվիլեան սափրիչ» կօմիքական օպէրան, որի մէջ ըստ սովորականի մեծ զուարճութիւն պատճառեցին իրանց աշխոյժ խաղով տ. Սաբանէեվա, կօմիկ Դիմեանէնկօ, Դէրժավին, Եարօսլավսկի։ Սարաջեվը կոմս Ալմավիւնայի դերում մեզ չը գոհացրեց։ Նրա շարժումները բռնազբօսիկ են և զուրկ հարկաւոր կենդանութիւնից։

Պէտք է շնորհակալ լինել Պալիեվից այդ ցերեկվայ ներկայացումների համար, երբ թատրօնը լիքն է լինում սովորաբար փոքրիկ «երաժշտասէրներով», որոնք ստանում են էստետիկական մեծ բաւականութիւն։

Երեկոյեան կրկնվեց «Կարմէն» օպէրան։

Այսօր առաջին անգամ այս սեզօնում կը տրվի Պուչինիի յայտնի «M-me Բատերֆլէյ» օպէրան, որի յուզիչ տպաւորութիւնը դեռ թարմ պիտի լինի Արքունական թատրօնը յաճախող հասարակութեան յիշողութեան մէջ։ Ե.

ՈՐԲԱԽՆԱՄԻՆ ՆՈՒԱԳԱՀԱՆԴԻՍԸ

Ուստր, 4 հոկտ. (Ն. տ.)

Սեպտեմբերի վերջին կիրակին արդէն թանը-հնացեր է մեզնէ, բայց նոյն իրիկուան նուագահանդէսին թողած անուշ տպաւորութիւնը տակաւին թարմ է մեր պարտասած մտքերուն ու անձկալրեաց հոգիներուն վրայ։ Ու ասիկա այն յայտնի պատճառաւ, որ՝ Ուստրի Հայուհեաց Որբախնամ Ընկերութեան այն նուագահանդէսը՝ սովորական միօրինակ հանդէսներէն բոլորովին տարբեր եղանակաւ, տարբեր ձեւով կազմուած էր։

Նուագահանդէս առաջին անգամ չէր, որ կը տրուէր այս գաղութին մէջ, բայց առաջին անգամն էր, որ այսպիսի հանդէսի մը prima-dona-ն (աստղը) հայ արտիստ մը կը հանդիսանար, որուն անունը՝ նուագահանդէսին կազմակերպիչ ազնուափայլ տիկնանց անդուլ ջանքերուն հետ միացած՝ 700-ի մօտ ունկնդիրներու բազմութիւն մը կրցած էր հաւաքել Հօրտիկըլչըրըլ մեծ ու լուսաշող սրահին մէջ, հակառակ օրուան տեղատարափ անձրեւին։

Այդ աստղը օր. Էկնես Ա. Զօֆուրեանն էր, ամերիկեան երկինքին վրայ տարիներէ ի վեր փայլփլող, բայց հայ երկինքին վրայ դեռ վերջերս նշուլող յայտնի արտիստը, որուն կարողութեան անծանօթ մնացեր էին ինծի հետ շատեր ևս, երաժշտութեան երկըրպագուներ։ Այդ իրիկուն, սակայն, մենք առիթ ունեցանք լսելու օր. Զօֆուրեանի մեներգները, այնքան ազդող ու տպաւորիչ, և համոզուեցանք, թէ ամերիկեան շրջանակներու մէջ իր վայելած համբաւին իսկական տէրն է, ու կարգ մը գեղարուեստական թերթերու նուիրած գովեստներուն իրապէս արժանի արտիստը։

Լսեցինք օր. Զօֆուրեանը Chaminade-ի «L'Eté»-ին մէջ, Gounod-ի Serenades-ին և ուրիշ կտորներու մէջ, որոնցմով կրցաւ ունկնդիր բազմութեան վրայ անջրելի տպաւորութիւն թողուլ և իրեն գերել նոյն իսկ երգին ու երաժշտութեան ոյժին անգիտակ խուլան հոգիները։ Վերոյիշեալ կըտորներէն զատ երգեց հայկական «Օրօրը», որ իր ազգային դրոշմովը ունկնդիրներուն վրայ ալ աւելի խոր տպաւորութիւն ձգեց և բուռն ծափերու արժանացաւ։

Նուագահանդէսին կը մասնակցէր նաև պ. Ռուբէն Էքսէրճեան, ծանօթ հայ ջութակահարը, որ նուագեց օպէրաներու քանի մը խրթին կտորներ ու «Մայր Արաքսին» մեծ յաջողութեամբ։

Նուագահանդէսին երկրորդ մասը կազմեց շահեկան բանախօսութիւն մը՝ գեր. տէր-Մուշեղ արքեպիսկոպոսէն, «Երաժշտութիւն» նիւթին վրայ, որ լարուած ուշադրութեամբ մը մտիկ ըրին ներկաները ցվերջ, որուն անգլիերէն թարգմանութիւնը կարդացուեցաւ օր. Է. Թոփհանէլեանէ, ամերիկեան ունկնդիրներու համար, որոնց մէջ աչքի կը զարնուէին քաղաքիս ոստիկանապետն ու գործարանատէրեր։

Նուագահանդէսը վերջացաւ շատ յաջող և արդիւնաւոր։

Շնորհաւորելի է Որբախնամ Ընկերութիւնը՝ հանրային նպատակներու ի նպաստ տրուելիք հանդէսներու սէզօնը նուագահանդէսով բանալու ազնիւ գաղափարը յղանալուն համար, որ հայ տաղանդը ծանօթացնելու գերազանց նպատակն ունէր միանգամայն։

Երախտագիտութեան արժանի են հանդէսին կազմակերպիչները, ի մասնաւորի տիկնայք Ն. Գ. Մարգարեան, Զ. Ս. Ռստիկեան, Բ. Կ. Թովմաճանեան, Ա. Էքմէքճեան և օր. Է. Թոփհանէլեան, որոնք նուագահանդէսին փայլուն յաջողութեան տիրականօրէն աշխատեցան՝ նիւթական շահէն աւելի անոր բարոյական շահն ապահովելու համար։

Ու բարոյական այդ շահը կրցան ձեռք բերել...

Ցաղթանակն իրենցն է...

Մաղաք Գ. Պէրպէրեան

Ց. Գ.—Պատեհ առիթէն օգտուելով խնտրվիւ մը ունեցայ օր. Զօֆուրեանի հետ, որպէս «Մշակի» թղթակից։ Այս մասին ուրիշ անգամ։ Նոյն

ՆԱՄԱԿ ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԵԱՆ

Գանձակ, 5 հոկտեմբերի

Հրապարակով մեր խորին շնորհակալութիւնն ենք յայտնում Սեմէօն և Շահմանում Մալեան ամուսիններին, որոնք իրանց բարի ցանկութեամբ ապարէզ եկան և տեղիս ս. Լուսաւորիչ դպրոցի բաժանմունքներին կից բաց արին Ե. և Զ. բաժանմունքներ, յատկացնելով այդ նպատակի համար որպէս մշտական նպաստ տարեկան 300 ր.։ Ցարգելի Մալեան ամուսինները իրանց այդ օրինակելի գործով նախ՝ ազատեցին մի շարք երեխաների աննպատակ թափառելուց և երկրորդ՝ հնարաւորութիւն տուին իրագործելու 3-դասեան դպրոցի գաղափարը համաձայն ներկայ ուսումնական ծրագրի, որ քիչ դպրոցներում միայն իրագործված է։ Հոգաբարձութիւնս գիտակցելով Մալեան ամուսինների գործի մեծութիւնը, որոշեց նաև յիշեալ դասարանները բանալ բարերարների անունով։

Անդամք հոգաբարձութեան՝

Լ. Տէր-Ցովսէփեան, Ցով. Մալեանց

Ա. Տէր-Ցարութիւնեան

ՕՐՎԱՅ ՆՈՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

✦ Ադրիանուպօլսի մօտ սկսվել է վճռական ճակատամարտ բուլղար և թիւրք զօրքերի միջև։ Սերբիական զօրքերը աճապարում են միանալ բուլղարներին։ Բոլոր գլխաւոր բերդերը Ադրիանուպօլսի շուրջը ընկել է դաշնակիցների ձեռքը։ Երկու կողմից ըսպանվածների և վիրաւորների թիւը հազարների է հասնում։

✦ Վիէննայից և Բեռլինից հեռագրում են, թէ իբր բուլղարները Քըրկ-Քիլիսէի մօտ կռւի մէջ կորցրել են 3000 մարդ և լիակատար պարտութիւն կրել։ Բուլղարական գործակալութիւնը հերքում է յիշեալ տեղեկութիւնը։

✦ Ամբողջ Ցունաստանում յայտարարվեց պաշարողական դրութիւն։

✦ Վիէննայից հեռագրում են, որ պատերազմում վիրաւորվել է Էլասօնի մօտերը յունաց գահաժառանգը։

✦ Բելգրադից հեռագրում են, որ սերբերը սպանել են ոչ միայն թիւրքերի կողմը անցնելու փորձ անող յայտնի Իսսա Բօլէտինացին, այլ և նրան ենթակայ 4000 ալբանացիներին։

✦ Մակէդօնիայում քրիստոնեաների դրութիւնը սոսկալի է։ Ցղամարդիկ լեռներն են բարձրացել։ Թիւրքերի հրոսակախմբերի քմահաճոյքներին մնացել են միայն կանայք, երեխաները և ծերունիները։ Իշխանութիւնները բոլոր հացը գրաւել են զօրքի համար։ Սկսվում է սով։

✦ Վիրաւորված սերբ զինուորների պատմելով՝ թիւրքաց արտիլէրիայի հրամանատարներն են գերմանացի օֆիցերներ։

✦ Օդեսսայում բնակվող թիւրքահպատակները 40,000 րուբլի ուղարկեցին Կ. Պոլիս՝ պատերազմի ծախքերի համար։ Բօրսայում գները ընկնում են։

✦ Թիւրքաց սուլթանի ցանկութեամբ՝ Աբդիւլ-Համիդը մասնակցում է զինւորական խորհրդի բոլոր նիստերում, որ մեծ ուրախութեամբ օգտվում է նրա խորհուրդներից։

✦ «H. Вр.»-ին հեռագրում են Կ. Պոլսից, որ երիտասարդ-թիւրքերը Սալօնիկից Կ. Պոլիս բերելով Աբդիւլ Համիդին, իբր նպատակ ունեն գահընկեց անել այժմեան սուլթանին և նորից գահ բարձրացնել Աբդիւլին։

✦ Գերմանական մամուլը մի կատաղի արշաւանք է սկսել Ռուսաստանի դէմ։ Այդ արշաւանքը համակրանքով է ընդունվում գերմանական քաղաքական շրջաններում։

✦ Ռումինիան և Աւստրիան գաղտնի համաձայնութիւն են կապել, որով Ռումինիան պէտք է միջամտէ այն դէպքում, եթէ Կ. Պօլսին սպառնայ լուրջ միջամտութիւն։

✦ Մեծ պետութիւնները համաձայնութեան եկան վերջ դնելու միացեալ ուժերով բալկանեան պատերազմին վճռական ճակատամարտից յետոյ։

✦ «Zeit.»-ը գրում է, որ Ռուսաստանը ապարդիւն կերպով փորձեց փոխառութիւն կնքել Բերլինում և Պարիզում. Իսկ Թիւրքիայի կողմից եղած քայլերը փոխառութիւն կնքելու՝ իբր թէ համակրանքի են հանդիպել։

✦ «Post»-ը ստոյգ աղբիւրից հաղորդում է, որ չերնօգօրցիները պատերազմի սկզբից կորցրել են 40,000 մարդ (մի քանի լրագիրներ գրում են 4000)։

✦ Ռուսաստանը և Աւստրիան յայտնեցին Բ. Դրանը պաշտօնապէս, որ նրանք իրանց իրաւունք են վերապահում ազատ գործելու ներկայ պատերազմի հարցում։

✦ Զինար Բակուրինը, որ Մոսկվայի մօտ յանկարծ դուրս եկաւ իր զօրամասի կողմից Թագաւոր Կայսրին խնդրագիր ներկայացնելու դիտաւորութեամբ, զինւորական դատարանից դատապարտվեց ցմահ տաժանակիր աշխատանքների։

✦ Պետերբուրգի քաղաքային վերստուգիչ յանձնաժողովի նախագահ Դամարէն դատապարտվեց 36,000 ր., տուգանքի՝ իր վատնած գումարների դիմաց։

✦ Պետերբուրգում այս դեկտեմբերին կայանալու է բոլոր չորս Դումաների հրէայ պատուիրակների համագումարը։

✦ Պրեմիեր Կոկօվցեվը շտապով մեկնեց Սպալա։

ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

(ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳԻ ՀԵՌ. ԳՈՐԾ.)

12 հոկտեմբերի

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ։ Սինոդի օբէր-պրօկուրօրը մեկնեց Սպալա։

ՆԻԿՈԼԱԵՎ։ Ձիւն եկաւ։ Հաղորդակցութիւնը կտրված է Օդեսսայի հետ։

ՌԻԳԱ։ Արմիտգէտի այրին քաղաքին 136,000 րուբլի նուիրեց թոքախտաւոր երեխաների համար բուժարան հիմնելու։

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ։ Րօստով Դ./վ. շուրջը 100 վերստ տարածութեամբ հեռագրաթելերը փչացել են սաստիկ մրրիկից։

3-րդ Դումայի նախկին 436 անդամներից նորից ընտրվել են պատուիրակ 192։

ՍԵՎԱՍՏՕՊՕԼ։ Զինւորա-ծովային դատարանում գանգակ սկսվեց այն 142 նաւաստիների գործի քննութիւնը, որոնք դաւադրութիւն պատրաստեցին նաւաստիների մէջ ապստամբութիւն յարուցելու համար։

ԲԵՐԼԻՆ։ Հիւսիսային թաղամասերի բնակիչները անկարգութիւններ արին մսավաճառների օգտագործման պատճառով։ Մի խանութում մի քանի մարդ լուրջ վէրքեր ստացան։ Մսագործները այսօր ներողութեան խնդրեցին և սկսեցին վաճառել ռուսական միսը։

14 հոկտեմբերի

ԵԿԱՏԵՐԻՆՕՍԼԱՒ։ Գիշերս եկաւ կէս արշին ձիւն։ Էլէկտրաքարշը չէ գործում։

ՆՈՎՕՉԵՐԿԱՍԿ։ Մրրիկը փչացրեց հեռագրթելը, ոչնչացրեց հեռախօսի կայանը։ Այգիները կիսով փչացան։ Դժբաղդութիւնների պատկերը աննկարագրելի է։

ՆԻԿՈԼԱԵՎ։ Ձիւնախառն փոթորիկ է։ Եկաւ առաջին քանակութեամբ ձիւն։ Սահնակներ են երթեւեկում։

ՕԴԵՍՍԱ։ Ծովի վրա փոթորիկ է. 6 աստիճան սառնամանիք է։

ԱԼԷՔՍԱՆԴՐՕՎՍԿ։ Ձիւնախառն մրրիկ է։ Ղրիմի հետ հեռագիրը չէ գործում։

ԿԻԵՎ։ Գիլասար և Ելիսավէտգրադի գծերի վրա ձիւնախառն մրրիկ է։

Խմբագիր՝ ԱԼԷՔՍԱՆԴՐ ՔԱԼԱՆԹԱՐ
Հրատարակիչներ՝ Ա. ՔԱԼԱՆԹԱՐ
Ց. ՏԷՐ-ՄԱՐԿՈՍԵԱՆ
Հ. ԱՌԱՔԵԼԵԱՆ

ՀԻՒԱՆԴՆԵՐ,
ԶԳՈՒՇԱՑԷՔ ԿԵՂԾԻՔՆԵՐԻՑ!

Երևան են եկել մեր Սպէրմինի սակաւարժէք նմանողութիւնները, որոնք ըստ ազդեցութեան ոչ մի առնչութիւն չունեն մերինի հետ, և դեռ յաճախ նրանք պարունակում են իրանց մէջ առողջութեան համար վնասակար նիւթեր։

Նեվրաստենիայի, սեռական թուլութեան, զառամութեան, իստէրիկայի, նեվրալգիայի, սակաւարիւնութեան, թոքախտի, սիֆիլիսի, սնդիկային բժշկութեան հետեւանքների, սրտի հիւանդութիւնների (չաղութիւն, սրտի պնդախտութիւն, սրտի բաբախումն, պէրէբօյ, միօկարդիտ), զարկերակի կարծրացումի, ալկօհօլիզմի, ողնաշարի հիւանդութեան, կաթուածների, հիւանդութիւններից առաջացած թուլութեան, յոգնածութեան և այլ հիւանդութիւնների ժամանակ միայն Սպէրմին-Պէլի գործածութեամբ կարելի է հասնել այն փայլուն հետեւանքներին, որոնց մասին վկայում են ամբողջ աշխարհի յայտնի գիտնականների և բժիշկների գիտութիւնները։ Հարկաւոր է ուշադրութիւն դարձնել

ՍՊԷՐՄԻՆ-ՊԷԼԻ

անուան վր[ա] և հետո միայ[ն] ղանազան անուններով երևան եկող բոլոր մահլամներից և հեղուկներից, որոնց սակաւարժէք. համար հրատ. ունենք առանձին բրօշիւր, որն ուղ. ձրի՝ ՍՊԷՐՄԻՆԻ մասին եղած նոր գրական. հետ միասին։

ОРГАНОТЕРАПЕВТИЧЕСКІЙ ИНСТИТУТЪ
ПРОФЕССОРЪ Д-РЪ ПЕЛЬ и С-ья
ПОСТАВЩИКИ ДВОРА
ЕГО ИМПЕРАТОРСК. ВЕЛИЧЕСТВА
С.ПЕТЕРБУРГЪ
В.О. 7 линія 18.

(П. 108963) 12—5

ԲԺԻՇԿ
Ա. ՄԽԻԹԱՐԵԱՆՑ

Մասնագէտ սիֆիլիս, միզասեռական, վեներական և կաշուի հիւանդութիւնների։ Էլեկտրաբուժութիւն։

Ընդունե- ($12\frac{1}{2}$—2 ժ. ցերեկվայ։
լութիւնը (5—7 ժ. երեկոյեան։
ամեն օր (Կանանց համար՝ 2—3 ժ. ցեր.

Սօլօլակ, Բէբուտօվսկայա, № 33 (անկիւն Պասկէվիչի փողոցի)։ Տելէֆօն № 1175.

(օ. մ.) 377. 100—27

ՇԱՏ ԷԺԱՆ ԳՆՈՎ
ԾԱԽՎՈՒՄ Է
ՄԻ ՓՈՔՐ ՏՈՒՆ

130 սաժէն գետնով, Կախէտինսկայա փող. վրա, № 50. ունի նաև բանկի պարտք։ Պայմանների մասին հարցնել՝ Բագլէզժայա փողոց, տ. № 4.

(չ.ու.կ.) 766. 5—2

„ՄՇԱԿԻ" ԽՄԲԱԳՐԱՏԱՆԸ
ՎԱՃԱՌՎՈՒՄ ԵՆ

Լ. ՏՕԼՍՏՕՅԻ հետեւեալ երկերը.
1) ԽՈՍՏՈՎԱՆՈՒԹԻՒՆԸ, թարգմ. Սուրխաթեանի . . . . 30 կ.
2) ԿՕՆՑՈՒՑԻՈՍ (Չինական իմաստունը), խմբագրութեամբ Լ. Ն. Տօլստոյի, կազմեց Ա. Բուլանժէ, թարգմ. Սուրխաթեանի 7 կ.
3) ԱՍԱՑՈՒԱԾՆԵՐ ՄԱՀՕՄԵԴԻ, ընտրված Լ. Տօլստոյից, թարգմ. Լ. Դանիէլեանի . . . . 5 կ.
4) ՔՈՑՐԵՐԸ, թարգմ. Լ. Դանիէլեանի 5 կ.
5) ԻՆՉՈ՞Վ ԵՆ ԿԵՆԴԱՆԻ ՄԱՐԴԻԿ, թարգմ. Լ. Դանիէլեանի . . 10 կ.

Նրանք, որոնք այս գրքերից մի-մի օրինակ կը պահանջեն միզանից փոքր կանխիկ ուղարկելով, կը ստանան 10% զեղջ և ճանապարհածախսը մեզ վրա։ Վերադիր վճարով պահանջողներին զեղջ չի լինի.

Հասցէն՝ Ред. газ. „Мшакъ", Тифлисъ.

(2) 10—5

ԲՈՒԺԱՐԱՆ
ԲԺԻՇԿՆԵՐԻ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ
մշտական մահճակալներով
ՓՈԽԱԴՐՎԵԼ Է ՆՈՐ ԲՆԱԿԱՐԱՆ

Միխայլօվսկի պր. № 49, և անկիւն Բէլաօվսկի փողոցի № 2. Տելէֆօն № 10—26.

Հիւանդների ընդունելութիւնը.

Աղաջանեան Միքայէլ.—միզասեռ., սիֆիլիս և կաշուի հիւ., ժ. 11—12-ը։
Վեուկօվ Վ. Վ.—խիրուրգ. հիւ., ժ. 1—2-ը։
Եղիազարեան Ի. Ն.—ներքին, ջղային և հոգեկան հիւ., էլեկտրօթերապիա, ժ. 11—12-ը։
Եղիբէվ Մ. Բ.—ականջի, քթի և կոկորդի հիւ., ժ. 12—1-ը։
Կիմօեվ Մ. Պ.—խիրուրգ. հիւ., ժ. 11—12-ը։
Մաղաքեան Գ. Ն.—ներքին և երեխ. հիւ., առանձ. նաւթէս արոփոյնօ-ալերգային, ժ. $11\frac{1}{2}$—$12\frac{1}{2}$-ը։
Տամաս Ի. Ի.—խիրուրգ. հիւ., ժ. 12—1-ը։
Սալաօվա Ս. Ս.—տատմի հիւանդութիւններ, ժ. $9\frac{1}{2}$—$11\frac{1}{2}$-ը։

Բուժարանում կատարվում է էլեկտր. բժշկութիւն և մասսաժ։ Միկրօսկօպ., բակտէրիօլօգ. և քիմիակ. հետազօտութիւններ։ Ծաղկի պատուաստումն։ Սանդուղների քննութիւն։ Խորհրդի վճարը 50 կոպ.։ Օպերացիաները և համախորհրդակցութիւնները ըստ համաձայնութեան։ Հիւանդների բաժանմունքը բաղկացած է թէ ընդհանուր պալատից և թէ առանձին համերներից։

ՍՐՍԿՈՒՄՆ «914» ի և «606»-ի։

(և. հ. կ.) 706. 100—10

Եղբ. Աւսարգիսովների

այգին բաց է թողնում արտասահմանեան, ռուսական և տեղական լաւ տեսակի ՊՏՂԱՏՈՒ ԾԱՌԵՐ չափաւոր գներով։ Կատալոգներն ուղարկում են ՁՐԻ։

Հասցէն՝ Ст. Скра (Зак. ж. д.), Авсаркисову.

(և.հ.կ.) 739. 10—6

Շուտով ԵՐԵՒԱՆՈՒՄ լոյս է տեսնելու
ԳՐԱԿԱՆ ԳԵՂԱՐՈՒԵՍՏԱԿԱՆ ԱԼՄԱՆԱԽ
ՆՈՐ-ՈՒԺԵՐ
(Հօնօրարի սկզբունքը պահպանվում է)

Նիւթեր ուղարկել հետեւեալ հասցէով. Нахичевань (Эрив. губ.), учителю Аршалуйсу Теръ-Овнанянъ.

(կ.) 771. 2—1

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

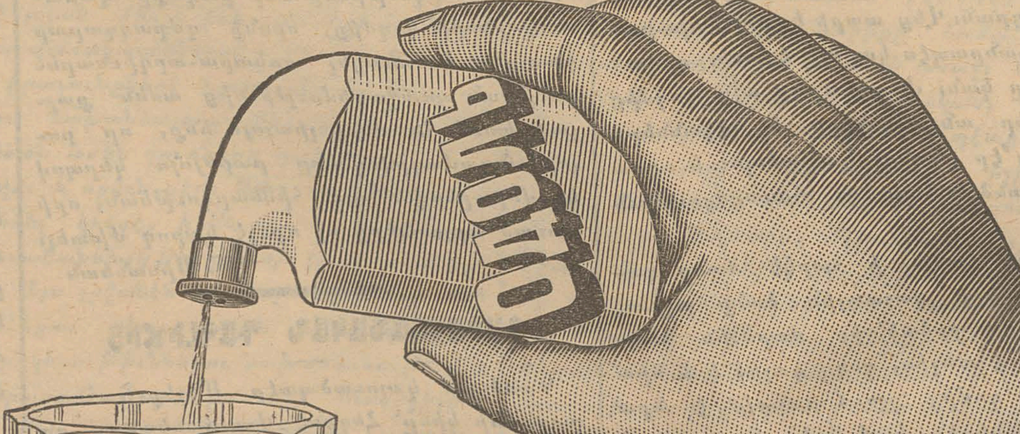

Անհամեմատ
ամենալաւ ողողիչը
Մի սրուակը 85 կոպ., մեծ սրուակի գինը 1 ր. 50 կ.։
(M. 378072/378082)

769. 0—2

Типографія канцеляріи Намѣстника Его Императорскаго Величества на Кавказѣ Лорисъ-Меликовская улица, домъ казенный